

Höfundar: Guðmundur Ingi Jónsson og Starkaður Barkarson

Hefti sem nota má með námskeiðinu
Danska fyrir unglignastig á
www.stodkennarinn.is

DANSKA FYRIR UNGLINGA

Stoðkennarinn.is

Efnisyfirlit

I. Ung i dag

1.1	Unge holder deres ensomhed skjult	3
1.2	Vilde piger får hjælp i pigegruppen	5
1.3	Jan lider under sin papfars drikkeri	8
1.4	Selvværd og selvtillid	11
1.5	Jagten på drømmen	13

II. Uddannelse og arbejde

2.1	Et år i USA – selvtillid og lækkert engelsk	16
2.2	Smag på integrationen	18
2.3	Her får unge chancen – og griber den	22
2.4	1 efterskoleår = 7 menneskeår	25

III. Helse og motion

3.1	Når det går galt i solariet	29
3.2	Skater med stil og flotte tricks	33
3.3	Silas tabte sig med 'små skridt'	36
3.4	Rygning	39

IV. Samfund

4.1	Ismail rejste illegalt ind i Danmark	43
4.2	At være indvandrer i Vollmose	46
4.3	Det er nice at være mig	49
4.4	Gennem politik vil Sofus have indflydelse	52

INNGANGSORÐ

Hefti þetta er einungis ætlað til nota ásamt námskeiðinu *Danska fyrir unglिंगastigið* sem finna má á Stoðkennaranum (www.stodkennarinn.is). Þar er að finna hátt í 20 texta sem fengnir eru úr dönskum blöðum og tímaritum sem ætluð eru unglिंगum. Hverjum texta fylgja ýmis verkefni, svo sem fjölvalsspurningar, eyðufyllingar, krossgátur og hlustunarverkefni. Auk þess býður Stoðkennarinn upp á sérstakan forritling til að skrifa og senda kennara stutta danska texta eða upptöku á eigin lestri. Kennari getur farið yfir ritaðan eða upplesinn texta nemenda í sérstöku forriti sem gerir alla vinnu einfalda og markvissa.

Alla textana í þessu hefti er því að finna á vefnum. En sumum kann að þykja betra að lesa textann af blaði. Auk þess fylgja hverjum texta, hér í heftinu, nokkur verkefni sem ekki er að finna á vefnum. Því getur kennari til að mynda lesið textann með nemendum í tíma, unnið með þeim verkefnin í þessu hefti en svo sett þeim fyrir heima að vinna áfram á vefnum. Öll verkefnin á vefnum eru gagnvirk og því fær nemandi strax svörun við villum sínum á sama tíma og einkunn hans er send í gagnagrunn. Kennari sparar því dýrmætan tíma sem oft er eytt í yfirferð og getur nýtt hann til þarfari hluta með nemendum.

Þetta námsefni er í þróun og eru allar ábendingar vel þegnar.

UNG I DAG

Unge holder deres ensomhed skjult

[1]

“De andre kan det hele - har mange venner, smart tøj og er kloge. Men det er jeg bare ikke.” Den slags tanker lever i hovedet hos hver femte studerende, viser en ny undersøgelse fra Syddansk Universitet. Også telefonrådgivningen, Livslinien, oplever et stigende antal unge, der tvivler på sig selv - og deres eget værd.

Aldrig har det været så svært at være ung som i dag. For kravene om at være unik, spændende og at finde frem sine stærke sider har aldrig været større. Det mener studievejleder Rune Mastrup Lauridsen fra Syddansk Universitet.

“Ethvert valg skal sige noget om én, føler de unge. Og så bliver selv et lille valg til et stort valg inde i hovedet. De unge reflekterer over mange ting på én gang i stedet for måske bare at gøre tingene i fred og ro. Det skaber en kronisk uro,” fortæller studievejleder Rune Mastrup Lauridsen.

[2]

Talentshows gør unge mere sårbare

Syddansk Universitet bakkes op af initiativtager til Livslinien, Morten Thomsen, der i dag er bestyrelsesformand. Han har 15 års erfaring med unge, der pludselig begynder at tvivle på eget værd.

“De unge er blevet mere sårbare. Det skyldes ikke mindst mediebilledet, hvor man ikke kan åbne for fjernsynet uden at se mennesker, der sælger lykken eller opskriften på det gode liv. Og hvis man ikke føler, at man har et særligt talent eller kan hente

en opbakning hos forældrene, så begynder man at tvivle og blive ked af, at 'jeg ikke er som de alle de andre',” siger Morten Thomsen fra Livslinien.

[3]

Hver femte unge er ensom

Syddansk Universitet har netop foretaget en trivselsundersøgelse blandt 2.342 studerende, som begyndte studierne i år. Den afslører, at mere end hver femte “i nogen eller i høj grad” føler sig ensom i hverdagen.

“Selv om de unge kender mange mennesker, så føler de sig ensomme og trives ikke. Mange føler sig ikke set og forstået eller føler sig ikke gode nok. Det betyder på mange måder en risiko for, at de falder fra studierne,” siger Rune Mastrup Lauridsen.

Derfor har universitetet gjort en del for at integrere det sociale miljø bedre med det faglige. Rusturen for nye studerende handler nu ikke længere kun om druk og om at smide tøjet, men er nu også en introduktion til det faglige miljø med kursus i studieteknikker. Og det har faktisk hjulpet, fordi tidligere var det hver fjerde studerende, der følte sig ensom.

www.psykisksaarbar.dk/ps/altnewspage562.aspx

reflekterer : spá í; hugsa um

uro : óróleiki

bakkes op : nýtur stuðnings

initiativtager : upphafsmaður; forsprakki

mediebilledet : fjölmiðlamyndin

opbakning : stuðningur

foretaget : framkvæmt

trivselsundersøgelse : könnun

afslører : leiðir í ljós

integrere : aðlaga; samlaga

rusturen : kynningarferð; ferð farin til að hrista saman hópinn

I. Svaraðu eftirfarandi spurningum á íslensku.

1. Hvaða kröfur upplifir ungt fólk í auknum mæli að gerðar séru til þess?

2. Hvaða hlutverk spila fjölmiðlar að mati Morten Thomsen?

3. Hvað leiddi rannsókn sem gerð var fyrir Syddansk Universitet í ljós?

4. Að hvaða leyti hafa kynningarferðir breyst í Syddansk Universitet?

II. Finndu danska þýðingu eftirfarandi orð í kaflanum (tölugildi gefa til kynna í hvaða hluta textans orð er að finna):

fjöldi (1): _____

hæfileiki (2): _____

námsráðgjafi (1): _____

umhverfi (3): _____

sjónvarp (2): _____

einstakur (1): _____

félagsleg (3): _____

viðkvæmur (2): _____

hugsanir (1): _____

í ríkum mæli (3): _____

skyndilega (2): _____

kynning (3): _____

III. Paraðu saman fyrri og seinni helminga málsgreinanna.

1. Ensomhed skyldes en følelse af at være adskilt fra ...

___ derfor behøver vi ikke føle os ensomme og forladte

2. Vi er dybest set altid alene, men ...

___ mennesker føler sig ensomme.

3. Selvvalgt ensomhed er et paradys ...

___ andre mennesker og fra verden.

4. Der kan være mange årsager til, at ...

___ den påtvungne ensomhed er et helvede!

5. Næsten alle mennesker har følt ...

___ største del af deres liv.

6. Nogle føler sig ensomme den ...

___ sig ensomme på et tidspunkt.

Vilde piger får hjælp i pigegruppen

De fleste frygter de voldelige piger, som aviserne skriver meget om. Men mange ved ikke, at der tit gemmer sig en almindelig pige bag den hårde maske. I Pigegruppen i København får pigerne hjælp til at smide masken.

Pigegruppen er et sted for vilde piger, der holder til i en nedlagt butik på Vesterbro, hvor man altid kan kigge forbi. Mange vilde piger har store problemer i hverdagen og er blevet fanget i rollen som hende den voldelige, der løser sine problemer ved at lege gangster og banke andre piger. Men bag masken gemmer der sig ofte en pige, som er ligeså sød og sårbar som andre piger.

Her ser folk på dine gode sider

PIGEGRUPPEN står der på et stort pink logo på butiksruden. Indenfor i det lyserøde rum er der gang i den: Det er tirsdag i dag – den faste dag, hvor alle i gruppen mødes for at spise sammen. Både de 15 piger og de 5 voksne, som styrer gruppen. Lige nu laver nogle mad i det lille køkken. Andre sidder i sofaen og snakker, er på MSN på computeren eller flyder ud foran tv'et. Pigegruppen er vores frirum – det er det, der er så godt ved den, siger pigerne: Du er altid velkommen her, lige meget hvad du har lavet af dumme ting: Her kigger folk mest på dine gode sider. Derfor kommer de mere frem i lyset, end du er vant til. Og her er du aldrig alene med dine problemer – du har altid nogen at snakke med, som forstår dig og støtter dig. De voksne dømmer dig ikke bare, hvis du laver noget dumt. De er klar til at hjælpe dig, og de tror på, at du godt kan. Alle pigerne bruger gruppen til at lave om på noget i deres liv, som de er trætte af. Nogle har fået en dom og vil gerne have hjælp

til at droppe volden. Nogle har store problemer med forældrene, skolen, hash eller kriminalitet. Og nogle vil gerne finde ud af, hvad de er rigtig gode til.

Line på 20 år plejer at løse problemer med vold. Men hun er blevet meget bedre til at styre sig: For nogle uger siden ringede min lillebror, fordi en anden fyr havde givet ham nogen på hovedet en aften i byen. Jeg røg direkte op i det røde felt: "Giv mig hans adresse, så finder jeg ham og gør noget rigtig slemt ved ham, så han og alle andre ved, at ingen skal røre min bror!", svarede jeg hidsigt. Men da Line havde lagt på, begyndte hun at tænke over, hvad forskel det ville gøre at banke fyren? Sådan tænkte jeg ikke, før jeg begyndte i Pigegruppen. Men hvad ville det egentlig hjælpe min bror, at jeg smadrede den anden? Næste gang min bror rodede sig ud i nye problemer, ville han jo bare ringe til mig igen og få mig til at banke den anden for at redde ham. Og jeg ville måske få endnu en dom for vold og ødelægge alt det, jeg har kæmpet et helt år for at lave om på her i Pigegruppen ... jeg ville ikke kunne se mig selv i øjnene, hvis jeg dummede mig igen! Jeg håber jeg får mulighed for at hjælpe andre piger der er havnet i samme situation på senere tidspunkt.

Derfor droppede Line ideen om at løse problemet med vold. – I stedet for er jeg nu begyndt at snakke med min lillebror om, hvordan han kan undgå at komme i den slags farlige situationer igen, siger hun.

maske : gríma

voldelige : ofbeldishneigðar

sårbar : viðkvæmur

flyder ud : breiða úr sé

lave om på : breyta

droppe : hætta; láta af

hidsigt : æstur

banke : lemja

smadrede : rústaði

undgå : komast hjá

perkertøs : skammaryrði um stúlkur af ætt Tyrkja
eða araba

sej : seigur; harður

rende rundt : þvælast um

ballade : læti

opfører mig : hegða mér

Camilla på 16 år har brugt gruppen til at droppe vold og kriminalitet. Problemerne startede, da Camilla var 14 år. Det er svært at være pige med tyrkisk baggrund og temperament, når man vil gøre de samme ting som andre piger – og ens forældre ikke altid forstår en. Camilla blev så vred over det, at hun til sidst bare gjorde, som det passede hende, også selvom det var kriminelt. Før i tiden var jeg fucked up, siger hun: Alt det, man ikke skal gøre, det gjorde jeg. Jeg var sådan en perkertøs, der troede, at jeg var sej. At jeg var over alle! Men for et år siden kom Camilla i Pigegruppen. Det bedste ved gruppen er, at vi laver sjove ting, som jeg aldrig rigtig har prøvet før. Fx at gå ud sammen med en hel flok piger og have det sjovt. I stedet for bare at rende rundt og lave ballade, som jeg gjorde før. Dengang var jeg som en dreng – kun til baggybukser og kasket. Derfor ville jeg gerne have, at Pigegruppen lavede om på mig. Alle snakkede om, at jeg var ligesom en dreng, og jeg ville gerne bevise, at jeg var en pige. Det er lykket: Nu går jeg mere i

pigetøj, jeg opfører mig som en pige, og jeg ser mere voksen ud.

Det er det bedste ved at være i Pigegruppen. At jeg nu ved, hvem jeg egentlig er! Og at de voksne forstår mig og hjælper mig med de ting, jeg ikke tør sige til mine forældre, eller som det er svært at forklare. En anden god ting er, at der sker så meget fedt i gruppen, at Camilla ikke har tid til at lave ballade. Hun slapper af og er mere sig selv, for hun behøver ikke hele tiden at vise de andre, at hun er sej. Det er også blevet lettere for hende at tage sig sammen i skolen, og hun er begyndt at lave lektier nede i Pigegruppen med en veninde fra klassen.

– Jeg har fået meget i Pigegruppen, som jeg prøver at give videre til mine veninder, når de laver dumme ting. Jeg siger tit til dem, at de skal opføre sig ordentligt, så de også kan komme videre i livet. Ligesom mig, forklarer Camilla

Ung, september 2008

I. Svaraðu eftirfarandi spurningum á dönsku. Notaðu heilar setningar.

1. Beskriv „pigegruppen“.

2. Hvad gemmer sig tit bagved „masken“?

3. Nævn 4 slags problemer pigerne muligvis har.

4. Hvorfor ringede Lines lillebror til hende?

5. Hvor kommer Camilla fra?

6. Hvad synes Camilla det er bedst ved pigegruppen? Nævn 2 ting.

7. Hvad siger hun til sine veninder når det ikke har opført sig ordentligt?

II. Paraðu saman íslensk og dönsk orð.

1. aðstæður	___ behøver
2. áfram	___ bevise
3. derhúfa	___ forklare
4. eldhús	___ kasket
5. hlutverk	___ køkken
6. sanna	___ rolle
7. útskýra	___ selv om
8. þarf	___ situation
9. þrátt fyrir	___ videre

III. Settu orðin í fleirtölu.

- bror _____
ár _____
butik _____
rolle _____
ting _____

Jan lider under sin papfars drikkeri

Han hader lyden af klirrende flasker. "Når andre drikker får jeg svedige hænder. Mit hjerte banker helt vildt, og jeg gider ikke snakke med fulde mennesker. Jeg vil bare væk," fastslår Jan, der har brugt mange år på at komme over sin papfars drikkeri.

Jan kommer fra en lille provinsby i Nordsjælland. Han har to ældre søstre og en storebror. Da Jan var 2 år, blev forældrene skilt, og 4 år senere mødte hans mor en ny mand.

"Han blev hurtigt den far, jeg havde manglet. Han var rar. Han gav mig gaver, og det gik egentlig godt i mange år. Men da jeg blev 12-13 år, begyndte jeg at lægge mærke til, at min papfar tit slingrede. Han lugtede mærkeligt. Og hans øjne var døde," fortæller Jan. Jan husker også, at hans mor og papfar tit sad og drak øl, når han kom fra skole. Det kunne han ikke lide, og han holdt op med at tage venner med hjem. Efterhånden gik det op for Jan, at hans papfar drak tæt.

"Han stod op klokken 4 om morgenen, gik ud og kastede op og begyndte at drikke. Han passede sit job, men når han kom hjem, var han sløv og lå tit i stuen og faldt i søvn, og så gik han tidligt i seng," siger Jan.

"Jeg er alkoholiker"

Som 15-årig kæmpede Jan sammen med sin mor for at få hans papfar til at stoppe drikkeriet. I lang tid ville hans papfar ikke indrømme, at han drak for meget. Men en sommerdag, som Jan aldrig glemmer, gik han til bekendelse: "Jan, jeg har et problem," sagde

hans papfar, "jeg er alkoholiker." Og så kom han i 5-ugers behandling i Jylland. Imens gjorde Jan og hans mor lejligheden i stand, købte nye møbler og gjorde klar til, at Jans papfar skulle vende tilbage. "Han kom hjem og havde fået gnisten tilbage. Der var liv i hans øjne, og vi spiste sammen igen. Nu troede jeg, vi skulle være den hyggelige familie, jeg altid havde drømt om. Det gik godt i 5-6 måneder, men så vendte han tilbage til de gamle rytmer, og skulle lige ud med skrald, skulle lige ordne noget uden for, og det var jo bare for at få noget at drikke," fortæller Jan om endnu en nedtur. To dage før Jans konfirmation tog hans papfar af sted for at få endnu en behandling. Hjemme havde han fået sidste chance. Hvis ikke det lykkedes ham at holde op med at drikke, ville han blive smidt ud hjemmefra. Så det blev resultatet, for han vendte tilbage og genoptog sit drikkeri. Jans papfar blev også fyret fra sit job. "Min mor fandt en lejlighed til ham, og så stod vi helt alene. Oveni havde min mor fået psykiske problemer på grund af hans drikkeri. Jeg var begyndt i gymnasiet, men jeg havde også problemer. Jeg kunne fx ikke gå gennem vinafdelingen i et supermarked. Jeg kunne ikke tåle at høre to flasker støde sammen, og jeg havde det ikke godt med andres drikkeri. Og jeg kan love dig, det er svært at være ung i Danmark, når man ikke drikker," fastslår Jan.

fastslår : staðhæfir

papfars : stjúpfaðir

rar : vingjarnlegur

lægge mærke til : taka eftir

slingrede : reikaði

efterhånden : smám saman

sløv : slappur

indrømme : viðurkenna

bekendelse : játning

gnisten : neistinn

konfirmation : ferming

ungdomshøjskole : lýðháskóli

nevø : frændi (systkinabarn)

bevidstheden : vitund

hentyder : vísar til

overfølsom : ofurviðkæmur

afhængige : háður

ansvar : ábyrgð

pædagogmedhjælper : starfsmaður á leikskóla

genoptage : hefja á ný

tilfældet : tilfellið

Brød sammen

I begyndelse af 2 g brød Jan sammen. Han droppede gymnasiet og tog et halvt år på ungdomshøjskole. Der fik han nogle gode venner, men han kunne ikke overskue, at han bagefter skulle tilbage til sin psykisk syge mor. Derfor fandt Jan en lejlighed og begyndte igen i 2.g. Allerede to måneder efter fik Jan en depression. "Det hele ramlede bare, og jeg forsøgte at tage mit liv."

Han siger dog, at det var et råb om hjælp og ikke et ønske om at dø. Han har nemlig en nevø og nogle niecer, der står ham nær, og dem vil han ikke svinge. De skal ikke vokse op med bevidstheden om, at deres onkel har begået selvmord. Efter selvmordsforsøget kom han i kontakt med en psykiater, der har hjulpet ham meget og har fået ham til at skrive et langt brev til familien om sine problemer. "Det var et svært brev at skrive, men det var nødvendigt at fortælle dem, hvem jeg egentlig er, hvilke tanker jeg har. Desværre er det, som om det ikke har ændret noget, og det skuffer mig," siger Jan. Han hentyder til de mønstre, der er i familien.

Når han er så overfølsom over for andres drikkeri, så mener han, at hans familie burde lade være med at

drikke, når den er samlet. Men alt er som tidligere. Jan tror, mange danskere er socialt afhængige af alkohol. De vil ikke undvære drikkeriet, når de er sammen, for så er det jo ikke hyggeligt. "Jeg kunne godt tænke mig, at de voksne i familien tog lidt ansvar over for os yngre. Når andre drikker får jeg svedige hænder, mit hjerte banker helt vildt, og jeg gider ikke snakke med fulde mennesker. Jeg vil bare væk," fastslår Jan.

Vil hjælpe andre unge

I dag arbejder 19-årige Jan som pædagogmedhjælper. Han har tidligere holdt foredrag om sit liv i en familie med alkoholproblemer, og det vil han genoptage. Han synes, aldersgrænsen for at købe alkohol skal sættes op til 18 år. Og at annoncer for alkohol skal forbydes, ligesom det er tilfældet for tobak. "Mange helt unge vil have godt af nogle flere år uden sprut.

Når jeg holder foredrag, er jeg med til at nedbryde det tabu om, hvordan det er at leve i en familie med alkoholproblemer. Og at man godt kan være sammen med andre uden at drikke," siger han.

Ung, november 2009

I. Svaraðu eftirfarandi spurningum á dönsku. Notaðu heilar setningar.

1. Hvornár blev Jans forældre skilt?

2. Hvordan var hans "papfar" i starten?

3. Beskriv Jans "papfars" drikkeri.

4. Hvad gjorde Jan og hans mor mens hans "papfar" kom til behandling?

5. Beskriv Jans liv efter han startede i 2 g?

6. Hvad synes Jan om annoncer for alkohol?

II. Raðaðu í rétta tímaröð.

- ___ Jans forældre bliver skilt
- ___ Jan får en papfar
- ___ Jan starter i gymnasiet
- ___ Jans papfar flytter ud
- ___ Det viser sig at Jans papfar drikker meget
- ___ Jan arbejder som pædagogmedhjælper
- ___ Jan får psykiske problemer

III. Paraðu saman íslensk og dönsk orð.

1. ábyrgð	___ ansvar
2. banna	___ behandling
3. ferming	___ desværre
4. fyrirlestur	___ forbyde
5. meðferð	___ foredrag
6. menntaskóli	___ gymnasium
7. útkoma	___ konfirmation
8. því miður	___ resultat

Selvværd og selvtillid

Selvtillid og selvværd er ord, der tit bliver brugt om, hvordan man har det med sig selv og andre. Men hvad betyder de egentlig? Og kan man selv gøre noget for at få mere selvtillid og selvværd? Har du prøvet, at en tilfældig bemærkning fra en af dine venner, en lærer eller dine forældre har slået dig helt ud, så du har følt, at det var dig, der var noget helt galt med? Det er der mange, der oplever, og det skyldes ofte, at de har lavt selvværd. Selvværd er det, du tænker om dig selv.

Selvværd

Dit selvværd handler om, hvad du tænker om dig selv og dine evner. Hvad du tænker om enten de positive eller negative situationer, du befinder dig i, eller hvad du tænker om dit udseende og din personlighed.

Selvtillid

Din selvtillid handler om, hvor megen tillid du selv har til det, du kan - både i forhold til fx sport og skolearbejde, men også i forhold til, hvordan du har det med at være sammen med andre mennesker.

Hvad er normalt?

Som teenager udvikler du dig helt enormt – krop, følelser og personlighed. Derfor sker der også en udvikling med dit selvværd og din selvtillid. Udvikling er altid forbundet med en vis usikkerhed. Derfor er det helt normalt, hvis du ind imellem oplever at blive usikker i nogle situationer eller i tvivl.

Som barn var du meget afhængig af dine forældre/andre voksne, og du har udviklet selvværd og selvtillid i samspil med dem. Nu, hvor du er blevet ældre, skal du øve dig i at blive mere selvstændig, og det gør du bl.a. sammen med dine venner. De er måske ikke altid lige så forstående som mor og far, så det kan muligvis i sig selv gøre dig usikker.

Den usikkerhed, alle unge på et eller andet tidspunkt oplever, vil gradvist forsvinde, efterhånden som du bliver ældre og får mere og mere livserfaring. Alligevel vil du også som voksen kunne blive usikker, og din selvtillid kan vakle, hvis du befinder dig i en ny situation. Det er helt normalt. Børn og unge, som derimod har været udsat for alvorlige svigt af deres voksne, tab eller har været udsat for fx mobning, vil ofte have brug for at få professionel hjælp til at få genopbygget deres selvværd og tillid til andre. Hvis du har et højt selvværd, så føler du dig grundlæggende "god nok". Men det kan skifte fra situation til situation, og det er sjældent, at man har højt selvværd i alle livets forhold. Hvis du har lavt selvværd, kan du måske have en tendens til at stille for høje krav til dig selv, og du oplever måske ofte at være utilfreds og

skuffet over dig selv og andre. Det kan blive en rigtig ond spiral, som nogle skal have hjælp til at komme ud af.

Samtaler og træning kan hjælpe dit selvværd

Når du oplever, at dit selvværd svigter dig i nogle situationer, så er det altid en god idé at dele sine tanker og følelser med andre, fx dine forældre eller venner. Så vil du formentlig opleve, at de også har prøvet noget lignende, eller måske har de oplevet situationen helt anderledes end dig og derfor kan give dig nogle andre, og mere positive perspektiver.

Du kan også selv træne dig til et højere selvværd ved at tænke positivt om dig selv i stedet for negativt. "Jeg er grim" kan blive til, "jeg har et pænt smil og flotte øjne". I stedet for "jeg kan ingenting", kan du tænke på nogle situationer, hvor du klarede det godt. Hvis tankerne oftere og oftere går i retning af "jeg er ikke god nok", "jeg kan ingenting", eller "jeg er også bare grim", så er selvværdet i bund.

Hvis du oplever en større og større trang til at isolere dig fra dine venner eller får mindre og mindre lyst til at lave de ting, du holder af, så kan det være, du har brug for hjælp fra en voksen, du har tillid til, så du kan få ændret dine negative tanker om dig selv til nogle mere positive. Alvorlige og længerevarende selvværdsproblemer kan resultere i depression, spiseforstyrrelser, selvskadende adfærd, misbrug eller selvmordstanker, og så skal du have professionel hjælp og rådgivning.

Ung, november 2009

selvværd : sjálfsmat
tilfældig : tilviljunarkennd
bemærkning : athugasemd
evner : hæfni
udvikling : þróun/þroski
vakle : reika
befinder dig i : lendir í
genopbygget : byggt upp á ný
spiral : hringur, spírall
perspektiver : sýn
i retning af : í áttina að
spiseforstyrrelser : átraskanir
adfærd : hegðun

I. Svaraðu eftirfarandi spurningum á íslensku.

1. Hvað er sjálfsmat skv. greininni?

2. Hvernig þróast sjálfstraust í æsku?

3. Hvaða afleiðingar getur skortur á sjálfsmati haft í för með sér?

II. Settu orðin hér að neðan í eyðurnar.

alvorligt *dårlig* *depression* *forskellige* *føle*
også *rådgivning* *selvværd* *usikker* *vejen*

SELVTILLID OG SELVVÆRD ER VIGTIGT

At have god selvtillid og et højt _____ er vigtigt. Ordene bruges så ofte i mange _____ sammenhænge, at de næsten har mistet deres alvor. Men hvis du oplever at have _____ selvtillid eller lavt selvværd, kan det være, du skal tage det _____. Lavt selvværd kan komme til udtryk ved, at du bliver _____, når du er sammen med andre eller i nogle tilfælde _____ aggressiv.

Et lavt selvværd kan stå i _____ for, at du udfolder dig i din hverdag og i dit liv. _____, spiseforstyrrelser og selvskade hænger sammen med lavt selvværd.

Så vær lidt opmærksom på, hvordan du selv går og har det, og vær ikke bange for at søge _____, selvom du kan _____, at dit problem ikke er "stort nok".

III. Settu sagnorðin í þátíð.

fá _____ tænkur _____ blive _____ opleve` _____ have _____

Jagten på drømmen

Mikkel Glasser startede sin musikkarriere på guitar i et gymnasieband i sin hjemby Tønder. Som 23-årig valgte han at satse alt på musikken. Nu er han flyttet til København, har indspillet sin første cd, som efter benhårdt arbejde er blevet udgivet i både Danmark og Spanien og blevet spillet på MTV.

Det store skridt tog den 23-årige Mikkel Glasser, da han valgte at flytte langt væk hjemmefra og satse målrettet på musikken. Han kæmpede en sej kamp, hvor han arbejdede for at tjene penge, mens hvor sangene blev skrevet i fritiden.

"Jeg cyklede rundt i hele København med min guitar på ryggen og besøgte musikstudier. Jeg fik mange afslag, men fandt til sidst et studie, dersagde, at jeg kunne indspille mine sange, når studiet ikke blev brugt." Samtidig fik han nogle legater, han havde søgt. Pengene blev brugt på indspilning og trykning af 2000 eksemplarer af hans første cd "Everyone Takes Themselves Too Seriously", som udkom i efteråret 2005. Udover at blive solgt blev mange af cd'erne også sendt ud til blade, radiostationer og musikkanaler.

Det var et benhårdt arbejde, og Mikkel måtte selv klare alt, for der var ikke råd til en manager. "Jeg var ikke blot musiker, men også direktør, bydreng og sekretær i firmaet "Hør min musik". Og et stykke tid handlede det hele om alt andet end det det skulle, nemlig musikken! Men det var til at leve med, for jeg så frem til et kæmpe gennembrud, der ville komme over landet som en eksplosion..." Men eksplosionen kom ikke lige med det samme, og det fik Mikkel til at holde en pause for at genfinde den indre drivkraft til at fortsætte.

Men det hårde arbejde gav efterhånden pote, og Mikkels musik begyndte at få fine anmeldelser, hvor den bl.a. blev sammenlignet med Coldplay og Mew. Og musikken begyndte også at blive spillet på landsdækkende radiostationer og på MTV.

"Det var en helt speciel oplevelse at sidde og se mig selv på MTV. Det var et ret tydeligt bevis på, at jeg var nået et godt stykke, siden jeg startede." Og Mikkel har fundet ud af en del, siden han startede, bl.a. hvor meget ens bagland betyder.

"Min familie og mine venner har virkelig støttet mig. Arbejdet har betydet, at jeg må stå meget alene, og jeg skal passe på ikke at blive egoistisk. Det hele handler jo om min musik, min cd, min karriere, mine koncerter osv. Så det er godt at have venner og familie, der kan minde mig om de andre vigtige ting i livet." Jagten på drømmen har været en hård kamp for Mikkel, men han opfordrer alle til at følge deres drømme, og tage det store

skridt, det kræver. "Man skal ikke være bange for at tage chancer, for hvis man ikke en gang imellem løber en risiko, når man aldrig sine drømme. Man skal springe ud i det, så man ikke fortryder, at man ikke gav det en chance, når det engang er for sent."

Ung, november 2006

*sej : harðan
legater : styrkir
eksemplarer : eintök
genfinde : finna á ný
bevis : sönnun
opfordrer : hvetur*

I. Svaraðu eftirfarandi spurningum á dönsku. Notaðu heilar setningar.

1. Hvor bor Mikkel?

2. Hvad laver han i sin fritid?

3. Hvad er hedder hans firma?

4. Hvilket bands er han blevet sammenlignet med?

5. Hvad mener han at er et bevis på at han er nået langt?

6. Hvad opfordrer han andre at gøre?

II. Dragðu hring um þau nafnorð hér að neðan sem eru rétt beygð í fleirtölu:

kamper beviser blader sange skridt drivkræfter familere

III. Tengdu saman fyrri og seinni hluta málsgreina.

1. Mikkel skriver	_____ at flytte hjemmefra
2. Det er vigtigt at	_____ sine egne sange
3. Mikkel begyndte at spille	_____ været en stor støtte for ham
4. Han valgte selv	_____ musik da han boede i Tønder
5. Hans familie og venner har	_____ følge sine drømme

UDDANNELSE OG ARBEJDE

Et år i USA – selvtillid og lækkert engelsk

Det var kun den første uge, Malene savnede sin familie og sine venner i Danmark. Hun fik hurtigt en travl hverdag som high school student blandt kristne cowboys i Richland, Indiana.

Har du kørekort?

Det var det første, Malenes værtsfamilie spurgte hende om, da hun ankom til Richland, en lille by i staten Indiana. For Richland ligger laaaaaangt ude på prærien. Gårdene ligger spredt, og der er hverken busser eller tog. Til gengæld har alle over 16 år både kørekort og bil.

Jeg var faktisk 14 dage ældre end min værtssøster Danielle, men hun havde kørekort, og det var lidt sjovt, at det var den yngste af os, der måtte køre, fortæller Malene Abrahamsen, der var 16 år, da hun kom til USA.

Hun er i dag 18 år, bor i Bramming og går på Ribe Handelsskole, men fra august 2009 – juli 2010 var hun udvekslingsstudent hos en familie i Richland. Mens Malene gik på Linje 10, et tiendeklassecenter, havde de besøg af en udvekslingsstudent, der fortalte om mulighederne for at komme af sted og lagde nogle brochurer. Dem tog Malene med hjem, for hun havde altid drømt om at komme til at bo i udlandet.

Respekt!

Gennem organisationen YFU, der står for udveksling med mange lande, fik hun kontakt med familien i Richland, der ud over den jævnaldrende Danielle bestod af moren Leanne og faren Mike, som hun hurtigt bare kaldte mom og dad. Leanne var hjemmegående og hyggede sig med sine grøntsagsbed, og Mike havde et ret stort hobbylandbrug og solgte forsikringer.

Malene fortæller: - Min værtsfamilie, der er meget kristen, gik i kirke tre gange om ugen, og det ville være mangel på respekt, hvis jeg blev hjemme altid. Så jeg gik med et par gange om ugen. De havde heller aldrig smagt alkohol, men det var ok, selvom det var ret anderledes, og til nytår savnede jeg virkelig et glas champagne. Og da Danielle og jeg ville ind og se den nye Harry Potter-film, skulle mom lige være sikker på, at det ikke var noget med heksekræfter, inden vi fik lov.

Det er ikke alle steder i USA, familierne er så kristne, men staten Indiana ligger i det område, man kalder bibelbæltet. Her er der langt til naboerne, og fra gammel tid har kirken og biblen været med til at holde folk sammen. Og så er det gammelt indianerland:

'Er det rigtigt, at der var cowboys og indianere', spurgte jeg mom, der selv var halvt indianer. Og så tog hun mig med på indianernes markeder, hvor de solgte smykker og skind. Nede i byen og i supermarkedet gik folk virkelig i cowboystøvler og med cowboyhat. Og det gjorde eleverne på skolen også, så jeg faldt lidt udenfor, griner Malene.

Den nye prins

Malene gik i high school hver dag fra 8 – 15 og dyrkede derefter atletik indtil halv fem, så i hverdagene var der faktisk ikke rigtig tid til at savne familien og vennerne hjemme i Bramming.

Jeg savnede dem kun den første uge, hvor der bare var vildt langt til næste sommer. Men jeg havde travlt derovre og sad ikke bare hjemme og trillede tommelfingre, så det gik hurtigt over.

værtsfamilie : móttökufjölskylda
til gengæld : aftur á móti
udvekslingsstudent : skiptinemi
udveksling : skipti
mangel : skortur
alligevel : samt sem áður
vildt skægt : meiriháttar gaman
tøven : hik

Vi mailede tit og ringede sammen en gang om måneden. At vi ikke ringede mere, tror jeg betød, at jeg ikke havde hjemve. Hendes venner var også rigtig gode til at sende mails og billeder – også af den lille, nye prins, der blev født mens hun var af sted, så hun var opdateret på, hvad der skete derhjemme.

Let at få venner

Det, der overraskede Malene allermest i USA, var, at folk var så åbne: Hvis det havde været herhjemme, ville jeg ikke være den første, der gik hen til en udvekslingsstudent i klassen. Men allerede de første dage i skolen kom folk hen og snakkede. De vidste allerede, hvad jeg hed, hvem jeg boede hos, og hvor jeg kom fra, og de ville vide en masse – og det var ikke, fordi jeg snakkede godt engelsk. I folkeskolen

lå jeg på 7-8 i engelsk, men mine nye venner syntes alligevel, jeg var rigtig god til det.

De inviterede mig altid med til poolparties, i biografen eller med ud at bowle, og i weekenderne hang vi tit ud hjemme hos hinanden og lejede dvd'er, for det er meget billigt, fortæller Malene, der stadigvæk mailer med sine amerikanske venner og sin familie mindst en gang om ugen. Til jul sendte jeg dem et billede, hvor jeg var ude i skoven for at fælde juletræ – de bruger nemlig selv et af plastic, så det, syntes de, var vildt skægt.

Skal du til USA igen?

JÅ; helt sikkert, lyder det uden tøven fra Malene, der synes, at hun ud over venner og et godt engelsk også har fået mere selvtillid med hjem fra USA.

Ung, februar 2007

I. Svaraðu eftirfarandi spurningum á íslensku.

1. Hvað var það fyrsta sem Malene var spurð um við komuna til Bandaríkjanna?

2. Hvers vegna valdi hún að fara með í kirkju?

3. Hvers vegna er meira um kristna trú í Indiana en í mörgum öðrum fylkjum?

4. Hvaða íþrótt stundaði Malene eftir skóla?

5. Hvað kom henni mest á óvart við komuna til Bandaríkjanna?

6. Hvers vegna fannst bandarískum vinum hennar fyndið að fá mynd af henni þar sem hún var að fella jólatré?

6. Hvað þrennt finnst Malene hún hafa fengið út úr dvöl sinni í Bandaríkjunum?

II. Strikaðu undir sagnir í þátíð.

Hey,

Jeg og min bedste ven er forelsket i samme pige. Hun er min bedste veninde, og min bedste vens ekskæreste. De har stadig et rigtig tæt forhold. I sidste weekend blev vi alle tre inviteret til en filmaften. Vi havde en fin aften sammen. Det gik først galt, efter vi havde lagt os til at sove. Jeg vågnede nemlig af, at jeg kunne høre, at de var sammen. Jeg blev rigtig vred, og min ven tog tøj på og gik. Hun blev rigtig ked af det, så jeg lagde mig hen ved siden af hende og trøstede hende. Men efter den nat er der ingen af os, der har talt sammen. Jeg er stadig forelsket i hende, men han er jo min bedste ven. Jeg ved godt, at det er noget rod. Skal jeg vælge mellem de to?

Hilsen B.

III. Strikaðu undir nafnorð í fleirtölu.

Hej B.

Det er altid svært at være forelsket i den samme person, som ens bedste ven, men du skriver, at din bedste ven og din veninde er ekskæresten. Har du tænkt på, at de måske ikke er helt færdige med hinanden? Du kunne jo prøve at snakke med din ven om, hvordan I begge to føler for denne pige.

Du kan også snakke med pigen om, hvad hun føler for dig, men du må være klar til, at det måske kommer til at gøre ondt. Men er det ikke bedre, at dine venner er ærlige, end de skjuler deres forhold for dig? Det, tror jeg nemlig, gør ti gange mere ondt.

Knus Emilie.

Smag på integrationen

Du skal tale godt dansk, drikke øl og lade være med at tage alting personligt, så er det nemt nok at være på en danks arbejdsplads. Det svære er at komme ind på arbejdsmarkedet, siger Malik.

Malik har pakistansk baggrund, og hans forældre er muslimer. Han anser sig selv for at være ateist – altså uden religiøs tro. Det giver ham en fordel på de danske arbejdspladser. Mange rettroende muslimer drikker nemlig aldrig alkohol, men det gør Malik. Det betyder meget, mener den 23-årige 2. generationsindvandrer, der er ved at uddanne sig til møbelsnedker. "Der er tre ting, som er virkelig vigtige, hvis man vil have det godt på en dansk arbejdsplads. Du skal tale godt dansk, drikke alkohol og lade være med at tage det personligt, hvis nogen retter dig eller gør grin med dig. Kan man klare de tre ting, betyder det ikke så meget, om man er anderledes på andre måder, for eksempel at man er mørk i huden," siger han og tager et sug af cigaretten. Han sidder i kantinen på Teknisk Skole i Rødovre og holder en pause fra arbejdet med at høvle kanterne på et mahogniskrivebord til. Han har arbejdet på skrivebordet i ni uger og skal være færdig om nogle dage. Der mangler stadig skuffer, og det skal lakeres.

Mangel på lærepladser

Selv om Malik først er færdiguddannet om halvandet år, ved han allerede en del om, hvordan det danske arbejdsmarked fungerer. Det er meningen, at møbelsnedkerlærlingene skal finde sig en læreplads, hvor de skal være i flere år. Men Malik og mange andre har ikke fundet nogen fast læreplads. Derfor er de i skolepraktik og bliver så udlånt til forskellige virksomheder i en kortere periode. Malik har været i fire forskellige virksomheder. "Jeg blev ikke behandlet anderledes end de danske lærlinge. Men det skyldes måske også, at jeg er meget dansk. Jeg er vokset op på Frederiksberg, hvor der ikke bor så mange andre indvandrere, og mine forældre har gjort meget ud af, at både jeg og mine søskende skulle lære danskere at kende. Det er sværere, hvis man taler dårligt dansk eller bare ikke er vant til de sjofle vittigheder. Jeg fortæller jo selv sjofle vittigheder, så det har nærmere været de andre, der skulle vænne sig til mig," forklarer Malik.

Smækkede døren i

Han har dog oplevet diskrimination et par gange, da han var ude for at søge læreplads. Han skrev 50 ansøgninger og var ude at aflevere dem selv for at give arbejdsgiverne mulighed for at se, at han var høflig og almindelig på trods af sit fremmedartede navn. En gang var det mesteren på værkstedet, der åbnede døren, men påstod, at mester ikke var til stede og smækkede døren i foran Malik. En anden

gang blev han sendt rundt i en stor virksomhed fra den ene person til den anden, og ingen ville tage imod hans ansøgning. Efter en time gav han op. "Den slags er frustrerende, og jeg kan godt forstå, at nogle indvandrere vælger at sige "Fuck det her samfund". Når det ikke vil have mig, er jeg ligeglad, så kan jeg godt tillade mig at overtræde loven," siger Malik. Men samtidig understreger han, at der aldrig er nogen undskyldning for at blive kriminel eller give op. "Det er meget ærgeligt, når nogle få indvandrere opfører sig dårligt på en dansk arbejdsplads og på den måde bekræfter nogle arbejdsgiveres forestilling om, at indvandrere er umulige at have med at gøre.

Jeg hørte om en arbejdsplads, hvor mesteren valgte at ansætte en indvandrer. Han var den eneste, der ikke ville gøre rent efter sig selv, fordi han mente, at den slags var kvindearbejde. Den mester ansætter nok ikke nogen indvandrere de næste 30 år, og det kan komme til at gå ud over mange, som aldrig kunne finde på at opføre sig på den måde," siger Malik.

Take.us

anser sig selv for : sér sjálfan sig sem

ateist : trúleysingi

2. generationsindvandrer : innflytjandi af annarri kynslóð

høvle : slípa

lakeres : er lakkað

læreplads : lærlingapláss

sjofle vittigheder : grófir brandarar

diskrimination : (kynþátta)mismunun

fremmedartede : framandi

påstod : fullyrti

ligeglad : (vera) alveg sama

tillade mig : leyfa mér

overtræde loven : brjóta lögin

ærgeligt : pirrandi

opføre sig : haga sér

forestilling : hugmynd

ansætter : að ráða

I. Svaraðu eftirfarandi spurningum á íslensku.

1. Hvað felst í því að vera "atheist"?

2. Hverjir eru þeir þrír þættir sem Malik telur mikilvægasta ef manni á að líða vel á dönskum vinnustað?

3. Hvaða verkefni blasa við Malik næstu daga í Tækniskólanum?

4. Á hvað hafa foreldrar Malik alltaf lagt ríka áherslu?

5. Í lok textans nefnir Malik dæmi um slæmt viðhorf útlendinga sem fékk vinnu; hvað vildi sá ekki gera og af hverju?

II. Þýðið eftirfarandi setningar yfir á dönsku:

Það búa margir innflytjendur í Danmörku.

Það getur verið erfitt fyrir þá að læra dönsku.

Til þess að geta unnið í Danmörku verða þeir að tala dönsku.

III. Paraðu saman orðhluta.

1. folke	_____	hus
2. råd	_____	have
3. børne	_____	graf
4. super	_____	skole
5. fodbold	_____	park
6. bio	_____	market
7. forlystelses	_____	bane

IV. Finndu danska þýðingu orðanna í kaflanum *Smækkede døren i*:

samfélag: _____

afsökun: _____

þrátt fyrir: _____

ráða: _____

af því að: _____

Her får unge chancen – og griber den

Stedet er Erhvervsskolen Det Musiske Kompagni (EDMK) i Hillerød. Engang blev her produceret piller, der skulle hjælpe folk. Nu får unge med skoleproblemer en uddannelse, så de kan hjælpe sig selv til at komme videre i livet og ud på arbejdsmarkedet.

Erhvervsskolen tilbyder en ikke-boglig mesterlære til unge mellem 17-25 år, der kan blive lyd- eller sceneassistenter, køkkenmedhjælpere eller ejendomsservicemedhjælpere. Uddannelsen tager 2 år og 8 måneder og afsluttes med afgangsbrev fra en teknisk skole. To af de nuværende 22 elever er Casper, 17 år, omskiftelige som er på vej til at blive køkkenmedhjælper, og den jævnaldrende Martin, der har valgt at blive lydassistent.

Casper har gået på skolen siden marts 2007, Martin begyndte i august. Begge har gået på en del folkeskoler, og Casper havde ikke faglige problemer og tog sin 9. klasses eksamen. Selv om de to indrømmer deres del af skylden i det skoleforløb, så taler de også om uforstående lærere, der var for hurtige til at dømme dem ude.

Caspers Catering

De har fundet deres rette plads på erhvervsskolen. Casper trives i køkkenet, hvor han hver dag er med til at lave morgenmad og tilberede frokost til elever og personale. Mens Casper i folkeskolen var en stille type og havde svært ved at koncentrere sig, er han i dag både og har fået styr på sine planer for fremtiden. "Jeg har allerede lært en masse her, og bagefter vil jeg være kok," siger han. Han vil gå videre på hotel- og restaurationsskolen og kan der nøjes med ti måneder for at blive kok. Casper har allerede lavet mad til en del store arrangementer, bl.a. i Støberihallen i Hillerød, og han har startet sit eget firma, Caspers Catering, der kan stå for maden til mindre selskaber. Han er glad for, at lærerne viser interesse for eleverne og tager deres ansvar alvorligt. Hver mandag samles hele gruppen til lærlingemødet med lærerne. Her fortæller alle, hvordan det går, og hvordan de har det. Og så er forældrekontakten god, og det betyder meget for eleverne.

Martin lydmand

Martin har gået i 7-8 skoler og kunne blive aggressiv og blev stemplet som en urolig elev. "Min selvtillid var meget lille i folkeskolen, og jeg fik problemer med at læse. Jeg kunne bruge lang tid på at læse det samme ord igen og igen for at være sikker på, at det var rigtigt. Til sidst tror man slet ikke, at man kan noget," siger Martin.

På erhvervsskolen lærer de kommende lydassistenter bl.a. at sætte anlæg op, og de lærer at styre en mixerpult. De har en del opgaver for

rockbands og teatergrupper, og nogle af eleverne tager med på turne og deltager i alt det praktiske. De kan også assistere ved indspilninger i EDMKs eget lydstudie, hvor en række kendte orkestre har produceret deres plader. Alle elever kan tage stort kørekort og truckkørekort, så efter endt uddannelse kan lydassistenterne fx gå ud og blive roadies.

Martin laver også sin egen musik ved at sample og redigere lydsekvenser på en af skolens mange computere. "Jeg synes, det er fedt det her, og jeg er glad for at have fået chancen her på skolen. Nu har jeg fået selvtillid og er ikke bange for at føre mig lidt frem. Ja, nogen her synes nok, at jeg fører mig lidt for meget frem," siger han og smiler. Han har lært en masse om lyd, og måske ender han i en radio- eller hifi-forretning. "Det irriterer mig, at så mange ekspedienter ikke ved ret meget om lyd. De kan jo slet ikke rådgive kunderne, så det kunne jeg godt tænke mig at være med til," siger han.

erhvervsskolen : starfsmenntunarskólinn

produceret : framleiddar

lyd : hljóð

sceneassistenter : sviðsaðstoðarfólk

indrømmer : viðurkennir

trives : þrífst/nýtur sín

nøjes : láta sér nægja

ansvar : ábyrgð

aggressiv : árásargjarn

turne : tónleikaferðalög

deltager : tekur þátt

roadies : "rótari"

hifi : hljómtækja

betalingen : greiðsla

mødepligt : mætingaskylda

voldelige : ofbeldishneigðir

klikedannelse : klíkumyndun

godmodig : vel meint

fis : stríðni

ballade : læti

teoretiske : fræðilegt

uddannelsesforløbet : námsferlið

varighed : lengd

adfærdsvanskelige : erfiður í hegðun

journaler : skýrslur

medansvar : sameiginleg ábyrgð

klienter : skjólstæðingur

selvforsørgende : sjálfbjarga

Du lærer at klare dig selv Erhvervsskolen Det Musiske Kompagni ledes af Ole Hummelgaard, og der er seks ansatte inklusive psykologen Anne Sølling. Ifølge eleverne er de gode at snakke med, så man kan få luft og få løst sine problemer. Skolen har eksisteret siden 2003, og to tilsvarende er på vej i Jylland. Elevernes kommune skal godkende en uddannelseskontrakt med EDMK og stå inde for betalingen i de knap tre år.

Eleverne har mødepligt og får løn i hele uddannelsesperioden. De bliver udvalgt efter samtaler på skolen. "Vi tager ikke hvem som helst ind," indrømmer Ole Hummelgaard. "Vi vil ikke have elever, der er voldelige eller har problemer med stoffer. Eleverne skal selv ønske at være her og have lyst til at tage en uddannelse. De skal gide at lære noget."

Erhvervsskolen accepterer ikke mobning eller klikedannelse, og tonen eleverne imellem og i deres forhold til personalet er da også god – med en snert af sarkasme og godmodig fis og ballade. Men de er også gode til at rose hinanden. Uddannelserne lægger ikke vægt på læsning og skrivning, men derimod på praktisk indlæring med samme faglige og teoretiske indhold som på en teknisk skole.

I uddannelsesforløbet er erhvervsskoleeleverne (de må ikke hedde lærlinge) knyttet til en mester, der står for undervisningen. Uddannelsen er bygget op i tre moduler à 10 måneders varighed med i alt 3 gange 3 måneders praktik. Uddannelsen slutter med et 2 måneders svendeprøveforløb og eksamen bedømt af lærere fra en teknisk skole. Eleverne kan være ordblinde, nogle har svært ved at koncentrere sig, de kan have sociale problemer, være adfærdsvanskelige eller på anden måde være kørt ud på et sidespor.

"Eleverne har en masse journaler, men det er ikke altid, at vi kigger i dem," siger Anne Sølling. "Uddannelsen her tager udgangspunkt i elevernes personlige interesser. Det handler om, hvad de kan og er i stand til at lære." "Eleverne skal tage et medansvar for deres uddannelse, så undgår vi at gøre dem til klienter," fastslår Ole Hummelgaard. Skolen tager udgangspunkt i, hvem og hvordan den enkelte elev er. De unge får en chance for at starte på en frisk og være selvforsørgende.

Ung, februar 2008

I. Svaraðu eftirfarandi spurningum á dönsku. Svarðu í heilum setningum.

1. Hvem søger uddannelse i EDMK?

2. Hvordan beskriver Casper og Martin mange lærere?

3. Beskriv hvordan Casper var i folkeskolen?

4. Hvad laver Caspers firma?

5. Hvilke problemer havde Martin i folkeskolen?

6. Hvad synes Martin om ekspedienter i hi-fi forretninger?

7. Hvor mange arbejder i EDMK?

8. Beskriv skolens holdning omkring mobning?

II. Tengdu saman dönsk og íslensk orð.

1. deltager	_____ afslutter
2. endar	_____ láta nægja
3. ifølge	_____ samkvæmt
4. nøjes	_____ sér um
5. sikker	_____ tekur þátt
6. stå for	_____ öruggur

III. Settu rétta fleirtöluendingu á nafnorðin.

uddannelse_____	frokost_____
eksamen_____	firma_____
mandag_____	type_____

1 efterskoleår = 7 menneskeår

Sådan kan det føles i form af udvikling, modenhed og ikke mindst oplevelser. Et efterskoleår er med til at bygge bro fra barndom og folkeskole til ungdom og videregående uddannelse.

For manges vedkommende er et efterskoleår lige præcis det tidsrum, hvor de forandrer sig, vokser og bliver de mennesker, de gerne vil være. De fleste efterskoler har et tema fx natur, sport, musik, religion, drama og meget andet. Mange vælger efterskole for at udvikle sig personligt, prøve grænser af, blive mere modne og klar til en uddannelse. Nogle er skoletrætte og søger andet end kedelige tysktimer, eller man opsøger det fællesskab, der er på en efterskole. Andre er blevet mobbet i folkeskolen, og på efterskolen kan de få lov til at være sig selv blandt andre unge med de samme fritidsinteresser. Det kan give dem ny styrke og mod på livet. Tosprogede elever får også mulighed for at lære dansk, få danske venner og komme ind i dansk kultur og lære danske traditioner. Ofte er det en blanding af mange grunde, der får unge til at vælge et anderledes skoleår. I sommer tog omkring 28.500 unge på efterskole fordelt over de 263 af slagsen, der er i Danmark, og det er en markant stigning på 7000 på 10 år.

Kristen efterskole

Mette Vejen fra Strandby i Nordjylland sagde farvel til venner og familie, skole og fritid og rejste til den kristne Skrådstrup Efterskole nær Hobro. Her lagde hun sit liv i hænderne på en masse ukendte mennesker og tog 9. klasse. "Den første tid var svær, jeg kendte ingen og alt var nyt," siger Mette usikkert, men smilet kommer frem, da hun fortæller, at man lynhurtigt får venner sådanne steder. Alle er nye, få kender hinanden, så man er ikke den eneste 'Palle alene i verden'. "Man snakker lynhurtigt med en masse mennesker, og især introturen rystede os godt sammen. Det var en tur med teambuilding og samarbejde, der styrkede fællesskabet og gjorde det hele nemmere," siger Mette. Hver dag var der en morgen- og aftenandagt, og eleverne mødte på forskellige events unge fra andre kristne efterskoler. Sammenholdet på den slags efterskoler er godt, for de er fælles om en ting: religion. På den måde fik Mette flere kristne venner i hele Danmark end dem, hun var sammen med på efterskolen. Kristendom er ikke kun at synge salmer. De unge kristne hører også moderne musik, og der kom store, verdenskendte kristne bands til de forskellige events. Det gav Mette nogle musikalske oplevelser, hun aldrig vil glemme.

Året gik alt for hurtigt, og pludselig skulle Mette tilbage til sit rigtige hjem i Strandby.

"Det var noget af det sværeste at skulle sige farvel til alle de nye venner, men man skal ikke opgive tanken om et efterskoleår, bare fordi man bliver skræmt at sige farvel, det er det hele værd," siger Mette.

Hun ser det som en fordel at vælge en kristen efterskole, så man fx undgår druk, sex, stoffer osv. Mette ses stadig med sine efterskolevenner, blandt andet i forbindelse med bibelcampings, kristne events osv. Hun tror, at kontakten holder mange år endnu!

Sportsefterskole

Jørgensen fra Strandby valgte et år på efterskole, fordi han var blevet skoletræt. Han ville prøve noget nyt og få flere venner. Simon valgte Rebild Efterskole, der er en røg-fri sportsefterskole. Simon har i mange år spillet badminton, og det blev da også til nogle timer hver uge. Men det betød ikke så meget for ham, om han blev bedre til sin sport. "Nej, det var mest for at have det sjovt og for motionens skyld," siger Simon. Og motion var der nok af, og godt det samme.

Mange tager nemlig på løbet af et efterskoleophold.

udvikling : þroski

forandrer sig : breytast

efterskole : námsleið sem er oft farin eftir grunn-skóla, frekari undirbúningur fyrir framhaldsskóla

mod : kjarkur, hugrekki

tosprogede : tvítyngdir

markant : áberandi, merkjanlegur

masse : fullt af

teambuilding : hópefli

skræmt : hræddur

fordel : kostur

i forbindelse med : í tengslum við

tager nemlig på : bæta nefnilega á sig (aukakilóum)

Men på Simons efterskole begyndte hver morgen med en løbetur. Sammenholdt med meget sport hver uge kunne Simon holde vægten nede. Mange vælger ifølge Simon sportsefterskole efter de bedste sportsfaciliteter. Nogle bliver også udviklet meget i løbet af sådan et ophold. De får nye trænere, nye personer at træne med, nye holdkammerater ved holdsport og nye omgivelser, der udvikler dem sportsligt!

Det kan være godt at tage et år på sportsefterskole, hvis man eksempelvis er ved at køre træet i at spille fodbold i hjembyen. Det kan være, at de nye

omgivelser giver én mere mod på det og gør, at man er klar til at spille igen, når man kommer hjem! Mange gange skal der bare lige lidt ny luft under vingerne til. For Simon gav opholdet ham en masse nye venner over hele Danmark, og det gav ham nogle oplevelser for livet. Mette og Simon har et godt råd at give videre til kommende efterskoleelever: hold kontakten med vennerne derhjemme, ellers kan det være svært at komme tilbage til de vante omgivelser. Meget sker nemlig i løbet af et år – både derhjemme og på efterskolen. Simon og Mette går i klasse sammen på HTX i Frederikshavn.

Ung, marts 2010

I. Svaraðu eftirfarandi spurningum á dönsku. Notaðu heilar setningar.

1. Hvorfor vælger mange at tage på en efterskole?

2. Hvad kan tosprogede elever få ud af et efterskoleophold?

3. Hvordan var det først for Mette Vejen?

4. Hvad kan en introtur gøre for nye elever?

6. Hvad ser Mette Vejen som en fordel ved en kristen efterskole?

7. Hvad betød mest for Simon ved et efterskoleophold?

II. Ritaðu annaðhvort Mette eða Simon í eyðurnar.

_____ kommer fra Strandby.

_____ gik på en røgfri efterskole.

_____ havde god mulighed for at holde vægten nede.

_____ syntes det var svært at forlade sine ny venner.

_____ er sikker på at han/hun vil holde kontakten med sine nye venner.

_____ startede hver morgen med en løbetur.

HELSE OG MOTION

Når det går galt i solarieret

For 10 år siden var der ikke meget oplysning om farerne ved at gå i solarium, og dengang var Maja en ganske almindelig teenager med lyst til at blive lidt brun efter en mørk vinter. Men det gik helt galt i den kunstige sol, og nu er det slut for hende med at bruge solarier.

"Jeg var vel 15-16 år, da jeg første gang gik i solarium. Jeg skulle til min første årsfest, det var vinter, og jeg gjorde det for at få lidt kulør på kroppen. Jeg skulle shined lidt op, det er meget rart med lidt kulør, når man er så hvid om vinteren," husker Maja tilbage.

Maja vidste godt, at for meget brug af solarium kunne give kræft, så derfor 'nøjedes' hun med at ligge i den kunstige sol 5-6 gange den vinter. Hun troede også, at hun kunne tåle solen, fordi hun ikke blev skoldet efter at have dyrket den bagende sol om sommeren i Grækenland.

"Det undrede mig lidt," siger den lyshudede og fregnede unge kvinde i dag. Men det var da også en falsk tryghed – Maja kunne ikke tåle den stærke sol. Det fandt hun ud af, efter at hun i nogle år hver vinter havde været i solarium 5-6 gange for at få farve på sin lyse krop. "Efterhånden havde jeg fået en hel del flere modermærker og fregner, og i efteråret 2006 gik jeg til min læge for at få en henvisning til en hudspecialist. Jeg ville gerne have tjekket mine modermærker for at se, om der var noget galt."

Det var kræft

Maja fik fjernet to modermærker, der blev sendt til analyse. Svaret var chokerende. Kun 23 år gammel havde Maja fået modermærkekræft – den farligste form for hudkræft.

"Det var en hård tid, men heldigvis kunne jeg allerede efter en måned komme på Rigshospitalet. Her blev der fjernet noget hud omkring modermærkerne for at stoppe kræften i at brede sig, og jeg gik bagefter til undersøgelser for at holde øje med, om operationen havde hjulpet." Endelig efter et år blev Maja erklæret rask. Kræften var væk.

"Jeg er glad igen, men jeg er stadig i risikogruppen, og jeg bliver tjekket regelmæssigt," siger Maja.

Kontrollen er nødvendig for at undgå, at hun får kræft i andre modermærker på kroppen. Som en konsekvens har den barske sygdom for Maja betydet, at det for altid er slut med solarier. "Der kommer jeg aldrig mere. Jeg er også blevet meget mere forsigtig, når jeg er ude i solen om sommeren. Så har jeg en creme med en høj beskyttelsesfaktor på, og jeg er ikke så længe ude i solen ad gangen."

Brun på anden måde

Savner du det at blive brun?

"Man kan sagtens blive brun på en anden måde. Nu bruger jeg selvbruner eller spray tan, som jeg gnider ind i huden."

Ifølge Maja er produkterne så gode i dag, at de i en periode giver en "naturlig" brunhed. Den store forskel er, at man ikke får kræft af produkterne, fordi det aktive stof i selvbrunerne ifølge

producenterne er et ufarligt sukkerstof, der udvindes af vindruer og sukkerrør. Derfor råder Maja andre til at bruge den slags istedet for solarium.

"Mange unge skal snart konfirmeres, og måske vil de gerne være lidt brune i deres fine tøj. Lad være med at gå i solarium. Brug cremerne et par uger før konfirmationen, så er I brune på festdagen," formaner Maja.

kunstige : gervi

kulør : litur

nøjedes : lét nægja

henvisning : tilvísun

analyse : greining

undgå : koma í veg fyrir

formaner : hvetur

forslag : tillaga

foredrag : fyrirlestur

storforbruger : stórneytandi

forøget : aukinn

grund : ástæða

På baggrund af sin egen sygdomshistorie går hun ind for et forslag om at forbyde unge under 18 år at bruge solarium. "Det er et rigtigt godt forslag," siger Maja.

Louise, 19 år

Hvad betyder det for dig at være brun?

Det er lækkert at være lidt brun, uden at det er overdrevet. Men da jeg er rødhåret, og derfor lys i huden, er det svært for mig at blive brun. Men med lidt farve føler man sig pænere, når man er ude blandt folk og har tøj på, der viser lidt hud.

Hvor tit går du i solarium?

Ikke særlig meget lige nu, men jeg har tænkt at begynde i slutningen af vinteren/start forår for at lægge en form for bund inden sommeren. Jeg kan godt få lidt farve, det tager dog tid.

Har du tidligere været mere i solarium?

Da jeg var 13-16 år, var jeg en stor bruger af solarieret, ca. en gang om ugen, hvor det tit var turbosolarium, der var det foretrukne. Dengang gik man mere op i, hvad andre tænkte om en, og man skulle jo helst ligne de andre. Men nu er jeg egentlig ligeglad med, om jeg er bleg eller ikke. Jeg har accepteret, at jeg aldrig vil komme til at være nøddebrun.

Hvad er risikoen ved at gå for meget i solarium?

Der er risiko for forbrændinger, hudkræft og modermærkekræft.

Daniell, 18 år

Hvad betyder det for dig at være brun?

En pæn og brun hud betyder velvære, og at man plejer sig selv med omhu - lidt hen af at man lever sundt.

Hvor tit går du i solarium?

Jeg går ikke i solarium mere. Efter jeg har lavet en del research og været til et foredrag om solarium, har jeg fundet ud af, hvor farligt det egentlig kan være. Så hellere vente til sommer.

Har du tidligere været mere i solarium?

Ja, jeg har været storforbruger af solarium. Jeg synes stadigvæk, at det er ekstremt lækkert at være solbrun året rundt, men jeg synes ikke, det er det værd. Derfor har jeg valgt fuldstændig at skrotte solarier.

Hvad er risikoen ved at gå for meget i solarium?

Der er en forøget risiko for hudkræft.

Søs, 19 år

Hvad betyder det for dig at være brun?

Jeg synes det er lækkert at være brun, det ser sundt ud med lidt glød i kinderne, og man føler sig bedre tilpas, når man ikke er bleg. Men det betyder ikke ligefrem noget for mig.

Hvor tit går du i solarium?

Jeg gør det en gang i mellem om vinteren, når jeg har brug for noget lys og varme, og farve selvfølgelig.

Har du tidligere været mere i solarium?

Ja, da jeg var 16-17 år, gik jeg i solarium ca. to gange om ugen. Men nu er der ikke nogen grund til det. Jeg synes ikke, det er pænt at være så unaturligt brun om vinteren. Det bliver også hurtigt dyrt, hvis man gør det tit.

Hvad er risikoen ved at gå for meget i solarium?

Man kan få hudkræft, modermærkekræft, pigmentpletter og andre hudskader.

Ung, marts 2009

I. Svaraðu eftirfarandi spurningum á dönsku. Notaðu heilar setningar.

1. Hvað fik Maja til at gå i solarium for første gang?

2. Hvorfor troede Maja hun kunne tåle solen?

3. Hvad er en farligste form for hudkræft?

4. Hvilket forslag har Maja?

5. Hvad gør en farve i huden for Louise?

6. Hvad gør en farve i huden for Louise?

7. Hvad synes Daniell er risikoen for at gå for meget i solarium?

8. Efter Søs mening hvad kan for meget solarium føre til?

II. Paraðu saman íslensk og dönsk orð.

1. regelmæssigt	_____	reglulega
2. forsigtig	_____	afleiðing
3. fuldstændig	_____	algjörlega
4. konsekvens	_____	alveg sama
5. ligeglad	_____	áhætta
6. risiko	_____	rannsókn
7. tryghed	_____	varlega
8. undersøgelse	_____	öryggi

III. Strikaðu undir þau þrjú orð sem hafa með sjúkdóma að gera.

kræft kulør modermærker hudkræft nødvendig forsigtig vindruer

Skater med stil og flotte tricks

Dino har skatet i 6 år, lige siden han ønskede sig et skateboard i fødselsdagsgave og fik det. Han kunne med det samme mærke, at det var lige ham, og siden har han skatet. Han har altid sit skateboard med sig, og det har givet ham mange gode venner.

På en solrig efterårsdag er der omkring 30-40 unge skatere i det store anlæg ved Fælledparken i København. Drengene og unge fyre alle sammen.

"Jeg har skatet i 6 år", siger Dino, der rager op blandt en del yngre og jævnaldrende skatere. "Jeg kan huske, at jeg ønskede mig et skateboard i fødselsdagsgave og fik det. Med det samme kunne jeg mærke, at det var lige mig, og siden har jeg skatet. Jeg har altid mit skateboard med mig, og det har givet mig mange gode venner," siger han.

Dino forklarer, at skatermiljøet har et specielt sammenhold. Hvis han tager sit skateboard under armen og smutter til Jylland, så vil han hurtigt finde ligesindede og falde i hak med dem.

International kultur

Skaterkulturen er international, for overalt i verden triller fortrinsvis drenge og unge mænd rundt på et bræt med fire hjul under. Ideen stammer fra den amerikanske vestkyst, hvor en flok windsurfere fandt på det rullende bræt til brug på byens fortove, når der var dårlig vind ude på havet. Siden har den halsbrækkende form for motion bredt sig som ringe i vandet.

Selv om skaterfolket har deres bræt tilfælles, så er det ikke en helt ens gruppe. "Nogle er rockskatere, og de har stramt tøj på, andre er hiphopskatere med noget løsere tøj. Men der er plads til alle," siger Dino, der med sine sorte cowboybukser og grå T-shirt på vrangen vel nærmest demonstrerer gruppens rummelighed ved at befinde sig midt imellem de to fløje. Til gengæld er der forskel på, om man er til ramp eller asfalt. Dino holder sig til jorden som streetskater, hvor han udfører sine tricks.

Ingen tvivl om, at Dino kan sine tricks, men som streetskater kan han ikke se frem til en professionel karriere. Den slags er forbeholdt folk på ramperne, og her er amerikanske Tony Hawk en stjerne. Med i toppen i det internationale felt hører også danske Rune Glifberg, og fælles for de to er deres professionelle shows og gode indtægter via reklamer og sponsorate.

anlæg : svæði

fyre : drengir

rager op : stendur upp úr

mærka : finna

sammenhold : samvera

smutter : skýst

ligesindede : sem hugsa eins, eru sama sinnis

falde i hak : ná vel saman

fortrinsvis : aðallega

stammer fra : á rætur í

fortove : gangstétt

tilfælles : sameiginlegt

rummelighed : svigrúm

ramp : rampur (braut) fyrir hjólabretti

asfalt : malbik

forbeholdt : tekið frá fyrir (frátekið)

sponsorate : styrkveitendur

forbedrer : bætir

praktisere : æfa, stunda

beskyttelse : vörn, öryggi

smule : smá

uundværlige : ómissandi

overvåger : vaktar

Forbedrer sig

Men Dino og hans ligesindede forbedrer sig alligevel hele tiden, hver gang de står på brættet. Og de er hele tiden på udkig efter nye lokaliteter overalt i byen, hvor de kan praktisere deres tricks. "Vi har da også indimellem konkurrencer, hvor vi på 30-40 sekunder skal vise, hvad vi dur til. Man skal bruge hele arealet, og så er der dommere, der bedømmer en. Selvfølgelig er det vigtigt at kunne udføre sine tricks, men stilen betyder også meget. Det er ikke nok at kunne en masse tricks, det skal også se godt ud," siger han.

Dino skater uden beskyttelse, og han er kun en gang kommet til skade med hjernerystelse. Om vinteren er det en smule farligere, men der holder han som regel

pause, med mindre han bruger en af de indendørs baner. "Det er ikke så godt at skate udendørs, når det er koldt. Man skal have for meget tøj på, og der kan være vådt eller frostvejr. Og så kan man slet ikke det samme på brættet." Derfor nyder Dino de sidste gode efterårsdage på sit uundværlige skateboard.

Mest for drenge

"Det er typisk noget for drenge," siger Dino. "Nogle piger kan være dygtige nok, men de bliver ikke taget seriøst i miljøet. De bliver gjort lidt til grin blandt skatere," uddyber han. De eneste af hunkøn på skaterbanen er da også to mødre, der fra et par bænke overvåger små sønners aktiviteter på asfalten og ramperne.

Ung, november 2008

I. Svaraðu eftirfarandi spurningum á dönsku. Notaðu heilar setningar.

1. Hvor længe har Dino skatet?

2. Hvor stammer skaterkulturen fra?

3. Hvor kan Dino ikke se frem til en professional karriere?

4. Hvad synes Dino om at skate om vinteren?

5. Hvad er Dinos mening omkring piger og skating?

II. Paraðu saman íslensk og dönsk orð.

1. aftur á móti	_____ demonstrerer
2. á rætur frá	_____ forbedrer sig
3. bætir sig	_____ fortov
4. gangstétt	_____ fælles
5. sameiginlegt	_____ stammer fra
6. sýnir	_____ til gengæld

III. Settu rétta fleirtøluendingu á orðin: -r, -er-, e eða x fyrir ekki neitt.

gruppe_____

dommer_____

tøj_____

plads_____

jord_____

kyst_____

Silas tabte sig med 'små skridt'

Drømmen om at blive professionel danser gjorde, at Silas gerne ville af med de ekstra kilo. Derfor besluttede han sig for at kæmpe mod overvægten med små skridt. I dag er hans drøm opfyldt – han er professionel danser med en flot karriere. Måske har du set ham i TV 2's 'Vild med dans', hvor han dannede par med Szhirley.

"Jeg var vel 17-18 år og gik i gymnasiet. Selv om jeg dansede, spiste jeg mere, end jeg havde brug for, og det kunne ses", siger Silas. Silas var ikke fuldt udviklet, og med hans højde på 157 cm var det for meget at veje 88 kg. Da han samtidig havde besluttet sig for at blive professionel danser, var det ikke en ideel krop inden for en branche med så mange veltrimmede mænd og kvinder. "Jeg fik en snak om mad og sundhed med min mor, der er en meget klog dame. Og så lagde jeg mine vaner om og begyndte at tænke over, hvad jeg spiste".

I takt med at Silas trænede og spiste sundere, raslede kiloene af ham. Og efterhånden var det blevet en vane for ham at spise små sunde måltider flere gange om dagen i stedet for at vælte sig i junkfood og slik.

"Jeg blev ikke fanatisk. Men jeg satte mig små mål og prøvede at efterleve dem. Midt i det sunde kunne jeg da godt sige, at på søndag må jeg spise en burger og drikke 1/2 liter cola. Så havde jeg det at se frem til hele ugen, og det smagte meget bedre, end det plejede."

Silas kalder det "at rense og rase ud". Han har gradvist indført flere små ændringer i sin hverdag, og der kommer hele tiden nye ændringer til. Når han er sulten, tager han fx en agurk eller et stykke frugt i stedet for at spise chokolade, og colaen erstatter han nu med en masse vand. Når han har lyst til at 'rase ud', tager Silas nu 1 stykke chokolade i stedet for 4.

"Hvis du er til pizza, cola, computer og tv, så okay med mig. Det er dit valg. Men hvis du vil være mere aktiv og droppe noget af alt det usunde, så gør det i dit eget tempo. Det kan være pissehårdt, men der er lys for enden af tunnelen".

Silas vejer 76 kg og er 180 cm høj, og han kan med sine egne ord knokle 18 timer i døgnet. Han blev uddannet fra De Danske Danseskoler i 2005 og har i 16 år danset showdans med Niclas Bendixen og Vivi Siggaard. Silas har medvirket i en lang række teaterforestillinger. I dette efterår i 'Chicago' på Det Ny Teater i København.

Ung, november 2008

besluttede : ákvað
veltrimmede : vel vaxnir, mjóir
raslede : hrundu
efterhånden : smá saman
fanatisk : fanatískur
mål : markmið
rase ud : fá útrás
pissehårdt : þrælerfitt
knokle : púla
teaterforestillinger : leiksýningar

I. Svaraðu eftirfarandi spurningum á dönsku. Notaðu heilar setningar.

1. Hvad fik Silas til at tage kampen mod overvægten?

2. Hvilket køn er Silas?

3. Hvad snakkede han med sin mor om?

4. Hvad giver Silas sig lov til at gøre om søndagen?

5. Hvad er den nyeste forestilling Silas medvirker i?

II. Ritaðu sagnirnar hér að neðan í þátíð.

danse _____

kæmpe _____

drikke _____

tænke _____

erstatte _____

sige _____

III. Finndu fimm nafnorð í fleirtölu í textabrotinu hér að neðan og ritaðu þau í eintölu og fleirtölu á línurnar.

Da han samtidig havde besluttet sig for at blive professionel danser, var det ikke en ideel krop inden for en branche med så mange veltrimmede mænd og kvinder. ”Jeg fik en snak om mad og sundhed med min mor, der er en meget klog dame. Og så lagde jeg mine vaner om og begyndte at tænke over, hvad jeg spiste”.

I takt med at Silas trænede og spiste sundere, raslede kiloene af ham. Og efterhånden var det blevet en vane for ham at spise små sunde måltider flere gange om dagen i stedet for at vælte sig i junkfood og slik.

Eintala:

Fleirtala:

Rygning

At være passiv ryger svarer til, at en anden giver dig et glas forurenet vand, som lugter og smager klamt, og som oven i købet er giftigt. Ville du finde dig i det? Når loven træder i kraft 15. august 2007, bliver flere steder røgfrie: Cafeer, biografer, ungdomsklubber, netcafeer og butikcentre for eksempel. Alle tog og busser er allerede røgfrie.

Røg i øjnene

Laura, Jonas og Kasper går i 8. B på Hunderupskolen i Odense. De ryger ikke selv, men det er der en del af deres venner, der gør: - Der bliver altid røget cigaretter til privatfesterne, men nogle gange skal rygerne gå udenfor, eller de må kun ryge i køkkenet. Der bliver også tit røget vandpibe. Og der bliver røget til de halballer, hvor vi tit er i weekenderne, fortæller Laura, og Jonas tilføjer: - Selv ude på dansegulvet kan der være så meget røg, at jeg kan mærke det i øjnene. Også selvom det foregår i en idrætshal. Udsugningen er ikke særlig god, og det eneste sted, vi kan gå hen for at få frisk luft, er toiletterne, men der bliver også røget derude. De tre ved godt, at det er usundt at ryge, men de har egentlig aldrig tænkt over, at andres røg også kan ramme deres helbred. Til gengæld ved de udmærket, at vandpiberøg er sundhedsskadelig, fordi den er kølig, og derfor lettere glider ned i lungerne. De ved også, at hashrygning er skadelig, for der har været nogle ude på skolen og fortælle om det. Men der er ikke nogen, der har sagt noget om passiv rygning – og det ville også have været godt det samme: - Hvis vi skulle have et foredrag om passiv rygning på skolen, ligesom vi har haft om hash og stoffer, ville jeg bare tage det som en fritime, siger Jonas.

Røgfri computer i røgfylt lokale

Mange af de steder, hvor Laura, Jonas og Kasper ofte kommer, kan de ikke undgå at indånde røg, selvom de ikke selv ryger. - Nede på netcafeen kan man godt bestille en ikke-ryger computer, men røgen blander sig alligevel med den friske luft, for alle sidder jo alligevel i det samme rum, så det har faktisk ingen effekt, forklarer Jonas. Også på det advokatkontor, hvor han ordner post efter skole, bliver der røget i nogle af rummene. Det er blandt andet steder som netcafeen og alle normale arbejdspladser, der nu bliver uden tobaksrøg. Dog

kan man på den enkelte arbejdsplads vælge at tillade rygning i særlige rygerum og i lokaler, hvor der kun arbejder én person.

Først rygerum, nu rygeforbud

I dag er der fuldstændigt røgforbud i Odense Juniorklub. Det er en ungdomsklub, hvor Laura, Jonas og Kasper tit mødes med deres venner på hverdagsaftener for at spille pool, se tv eller bare hænge ud og snakke. Indtil januar var der et rygerum, men nu er klubben helt røgfri. Rygerne skal gå ud på fortovet – i den friske luft.

Syg af røg – også andres

Når man er i et rum med røg, inhalerer man både den røg, rygerne puster ud og den røg, der kommer fra selve cigaretten, der endda er mere giftig, end den røg, rygerens selv indånder. På den måde kan andres røg risikere at give dig varige skader, så du måske bliver meget syg eller skal tage piller resten af livet. Når den nye lov træder i kraft den 15. august 2007, bliver luften renere på de steder, hvor du kommer, men derhjemme eller til fester skal du selv sige fra over for andres røg. Det kan du for eksempel gøre ved at tage initiativ til at lave en rygepolitik for jeres fester. Sørg for, at det er praktiske, enkle regler, som alle kan finde ud af – for eksempel at rygerne skal gå udenfor og ryge. Også hjemme på dit eget værelse er det en god ide at lave regler, hvis du vil undgå at blive syg af dine gæsters røg.

Ung, april 2007

*foruren*et : mengað
klamt : ógeðslegt
giftigt : eittrað
træder i kraft : taka gildi
foregår : fer fram
til gengæld : aftur á móti
udmærket : ágætlega
indånde : anda inn
fortovet : gangstéttin
varige : varanlegur
praktiske : hagnýtar

I. Svaraðu eftirfarandi spurningum á dönsku. Notaðu heilar setningar.

1. Hvad betyder passiv ryger?

2. Hvorfor er vandpiberøg farlig?

3. Hvordan kan man forsøge at undgå røg på netcafeen?

4. Hvad gør Jonas efter skole?

5. Hvad gør man på Odense Juniorklub?

6. Hvor kan man røge i ungdomsklubben?

II. Strikaðu undir orðin fimm sem hafa með óhollustu að gera.

rygning hash lokale forurenat stoffer pool effekt rygerum

III. Ritaðu eintölumynd orðanna í eyðurnar.

stoffer _____

busser _____

tog _____

lunger _____

butikscentre _____

SAMFUND

Ismail rejste illegalt ind i Danmark

Ismail var kun 13 år, da han rejste illegalt ind i Danmark. Undervejs mistede han forbindelsen til sin mor og far.

Den 21. september bremsede en hvid bil uden for Københavns Hovedbanegård. En udenlandsk kvinde og fire mørkhårede drenge hopper ud af bilen. Chaufføren peger ind mod banegården. Kvinden kigger rådvildt derover. Chaufføren siger kort farvel, gasser op og forsvinder ud i trafikken.

Otte dages rejse er slut for det lille selskab. Udmattede og trætte bevæger de sig hen mod banegården, hvor der skulle være en politistation. Otte dage er der gået, siden familien i huj og hast forlod Tyrkiet. Hele vejen til den danske grænse har de siddet i mørket omme bag på ladet af en lastbil. Der var ingen plads til at røre sig. Med sig havde de en pose med kager og lidt vand. De måtte intet spise eller drikke. "Ellers skulle vi bare ud for at tisse, og det var chaufføren ikke særligt glad for. Han gav os ikke lov til at komme ud ret mange gange. Når det skete, var det altid i ly af mørket på en eller anden øde parkeringsplads," fortæller Ismail, der var en af de fem, der i september stod uden for Hovedbanegården. Han var 13 år gammel.

Flugten fra Irak

Ismail er kurder fra Irak. Han var i nødt til at flygte fra Irak sammen med sin familie, fordi der var borgerkrig. Familien flygtede illegalt til Tyrkiet, hvor de gemte sig i storbyen Ankara. "Vi var dengang min mor og far og mine tre søskende. Derudover flygtede vi sammen med to onkler og deres familier," fortæller Ismail. Familierne havde derhjemme i Irak solgt tre huse, biler og forretninger. Alle pengene skulle bruges til at betale for flugten og illegal transport til et land i Europa, der kunne tage imod dem, og som ville give dem rettigheder som flygtninge.

Mor og far forsvandt

"Vi gemte os i Tyrkiet i et halvt år, mens min far forberedte rejsen til Europa. Jeg var dengang ofte sammen med min fætter. Det var jeg også den dag, hvor resten af min familie sporeløst forsvandt. Da jeg kom hjem til vores lejlighed, var den helt tom. Jeg skyndte mig væk og løb tilbage til min fætters familie og blev hos dem. Vi hørte ikke en lyd fra min egen familie. Vi har aldrig hørt fra dem siden. Hvor de er blevet af, ved jeg ikke. Jeg tror, at politiet har taget dem, og måske er de i bedste fald blevet sendt tilbage til Irak. I værste fald... Jeg aner det ikke, siger Ismail."

Kort tid efter blev Ismails onkel taget af politiet. Han var gået ud for at købe bleer sammen med sin toårige datter. De blev begge taget af politiet. Onklen havde allerede på det tidspunkt betalt for rejsen til Europa.

Melleghandleren kom og sagde til Ismails moster, at de måtte rejse – ellers var pengene tabt. Mosteren, de tre fætre og Ismail selv begav sig ud på en rejse til Europa uden at vide, hvor rejsen endte. Mosteren efterlod sin mand og sit to-årige barn. Hun var dybt ulykkelig, fortæller Ismail.

Mødet med Hedensted

Det var forfærdeligt. Ismail glemmer aldrig de angstfyldte dage i lastbilens mørke. Han glemmer heller aldrig lettelsen over at blive mødt af et par flinke betjente på Københavns Hovedbanegård. "Vi har altid været vant til at være bange for betjente, men de tog rigtig pænt imod os," siger han. Onklen slap ud af politiets kløer i Tyrkiet, men måtte betale dyrt for det. Han dukkede et halvt år efter op i asylcentret i Skibby.

"Da vi havde boet der i to år, fik vi besked på, at vi skulle rejse til Hedensted. Det var ikke særlig sjovt. Vi ville helst blive sammen med de andre kurdere. Hvad skulle vi lave i en jysk landsby? Vi var faktisk noget trætte af at blive tvangsflyttet," fortæller Ismail, der i dag har lejet et hus sammen med sin fætter i Hedensted. Han kunne godt forlade byen, men vælger at blive boende her. "Der er rart i Hedensted. Her er roligt og ingen ballade. Folk kender os, og vi kender dem," siger Ismail på perfekt dansk.

illegalt : ólöglega
undervejs : á meðan
forbindelsen : sambandið, tengingin
gasser op : gefur í
udmattede : útkeyrð
bevæger de sig : þau hreyfa sig / færa sig
i huj og hast : í flýti
rettigheder : réttindi
forberedte : undirbjó
melleghandleren : milliliðurinn
forfærdeligt : hræðilegt
betjente : lögregluþjónar
asylcentret : flóttamannabúðir
rart : notalegt
karakterer : einkunnir

Greb chancen

Ismail er godt klar over, at han er nødt til at lære sproget, hvis han vil have uddannelse eller job i Danmark, derfor har han lært dansk med rekordfart. Han har taget 10. klasse med gode karakterer på Multiskolen i Hedensted. I dag læser han til tandtekniker på tandlægehøjskolen i Århus. "Jeg er glad for den frihed og de chancer, som jeg har fået

i Danmark," understreger han. Ismail har mistet alt. Han mistede sin familie og flyttede fra den verden, som han kendte, men han fik en ny chance for et andet liv i Danmark og Hedensted, og den har han udnyttet 100 procent. Men han tænker på sin familie – hver dag! Det er slemt ikke at vide, hvad der er sket med dem.

Take.us

I. Svaraðu eftirfarandi spurningum á dönsku. Notaðu heilar setningar.

1. Hvað skete da Ismail var 13 ár (nævn 2 ting).

2. Beskriv forholdene på lastbilen da Ismal blev transporteret til Danmark?

3. Hvordan kunne familien have penge til at flygte fra Irak?

4. Hvad syntes Ismail om det danske politi?

5. Beskriv Ismails oplevelse af Hedensted?

6. Hvad læser Ismail i dag?

II. Settu undirstikuðu orðmyndir sagnanna á réttan stað í töfluna og ritaðu svo aðrar beygingarmyndir í hina reitina.

Det var forfærdeligt. Ismail glemmer aldrig de angstfyldte dage i lastbilens mørke. Han glemmer heller aldrig lettelsen over at blive mødt af et par flinke betjente på Københavns Hovedbanegård. "Vi har altid været vant til at være bange for betjente, men de tog rigtig pænt imod os," siger han. Onklen slap ud af politiets klør i Tyrkiet, men måtte betale dyrt for det. Han dukkede et halvt år efter op i asylcentret i Skibby.

Nafnháttur	Nútið	Þátið	Lýsingarh. þt.
	glemmer		glemt

III. Tengdu saman dönsk og íslensk orð.

1. ballade	_____ flótti
2. besked	_____ frelsi
3. chance	_____ hverfur
4. flugt	_____ landamæri
5. forlade	_____ læti
6. forsvinder	_____ skilaboð
7. frihed	_____ tækifæri
8. grænse	_____ yfirgefa

At være indvandrer i Vollmose

UNGE FRA BYDELEN VOLLMOSE I ODENSE FORTÆLLER OM DET AT VÆRE INDVANDRER OG BO I VOLLMOSE.

Sheeba, 15 år, født i Danmark af tyrkiske forældre:

“Jeg føler mig tryk her i Vollmose, netop fordi det er en ghetto, hvor jeg kender alle naboerne og har masser af familie omkring mig. Jeg kunne ikke tænke mig at bo i et andet miljø.”

“Jeg har aldrig oplevet racisme i Vollmose, for næsten alle har jo fremmed baggrund og ved, hvordan det er at blive udsat for diskrimination. De eneste gange, jeg har oplevet, at folk ikke ville tale med mig, var uden for Vollmose. Engang spurgte jeg en dansk mand ved et busstoppested, hvad klokken var, han kiggede på mig og svarede ikke. Det var meget ubehageligt.”

“Jeg har ikke så mange danske veninder, for vi lever lidt i forskellige verdener. De går i byen og drikker sig fulde, det gør vi ikke. Men jeg har ikke noget imod den måde, danskere lever på. De ser ikke ned på os på grund af vores påklædning eller liv, så hvorfor skulle vi svine dem til?”

“Jeg føler mig som dansker, fordi jeg er født her og er vant til danske forhold, men jeg føler mig som tyrker på indersiden.”

Nikolaj, 16 år født i Danmark af danske forældre:

“Jeg tror, det er lidt hårdere at være dreng i en indvandrerfamilie. De er lidt mere pressede, fordi de ved, at de skal forsørge deres forældre, når de bliver voksne.”

“Jeg kunne nok ikke blive gift med en indvandrerpige, for mange af dem skal giftes med en bestemt mand fra familien. Nogle har det selvfølgelig mere frit, men jeg tror også, at religionen betyder noget for, hvem de må giftes med.”

“Nogle gange tænker jeg over, at vi næsten ikke er nogen danskere i klassen. Man ved jo aldrig, om de andre bagtaler én, når de taler arabisk eller tyrkisk sammen i frikvarteret. Men det må man jo bare lære at leve med.”

“Dem, man kalder bander, er i virkeligheden bare venner, der går i flok. Indvandrerne går nok mere i flok end danskere, og så er der nogle få grupper, der laver ballade. Derfor får andre grupper samme ry. Jeg ved godt, hvem man skal holde sig fra. Men nogle synes, de er seje, fordi de slår folk ned.”

Issa, 15 år, født i Somalia af somaliske forældre:

“Jeg synes, det er en lille ulempe, at her bor så mange udlændinge i Vollmose, for så bliver folk ikke så godt integreret i det danske samfund. Man kan jo få alt, hvad man har brug for her, så man behøver ikke at bevæge sig udenfor.”

“Jeg kan godt lide at have nogle kontakter uden for Vollmose. Jeg spiller tennis et andet sted, det er sammen med danske drenge, og i skolen har jeg både somaliske og danske venner. Men jeg har ikke nogen venner blandt araberne. De etniske grupper holder sig meget for sig selv.”

tryk : örugg

blive udsat for : verða fyrir

diskrimination : mismunur

ubehageligt : óþægilegt

forhold : aðstæður

forsørge : sjá um

ballade : læti

seje : svalir

bevæge sig : hreyfa sig

provokere : ögra

græsplænerne : grasblettirnir

hundelorte : hundaskítur

plejer : legg í vana minn (er vön)

praler : monta sig

bryder mig ikke om : kæri mig ekki um

fortryder : sjá eftir

”Der er en flok arabere med Schott-jakker, som opfører sig, som om de ejer det hele og tror, at de kan komme godt af sted med alt. De kan godt finde på at provokere og råbe ‘neger’ efter mig, men jeg plejer at ignorere dem, og så lader de mig for det meste være.”

“Mange af danskerne i Vollsmose opfører sig ikke så godt. De lader deres hunde gå løst alle steder, og om sommeren kan man næsten ikke gå på græsplænerne, fordi der er hundelorte overalt. Det er typisk alkoholikere, der gør sådan. Men mine forældre er ikke bange for, at jeg bliver påvirket af dem. De stoler på den opdragelse, de har givet mig.”

“Jeg føler mig som somalier, men der er noget dansk i mig, for jeg har jo boet her al den tid, jeg kan huske. Jeg ved ikke helt, hvad der er dansk og somalisk i mig.”

Hassan, 14 år, født i Libanon af palæstinensiske forældre:

“Der er ikke sådan i Vollsmose, som medierne skriver. Her bor mange kulturer, og vi lærer af hinanden. Mine to bedste venner er en pakistaner og en vietnameser.

Vi har de samme interesser, computere og sport. Jeg har også nogle arabiske venner, men vi må ikke tale arabisk sammen i skolen, for så føler de andre i klassen sig udenfor.”

“Vi palæstinensere plejer ikke at have danske kærester. Dem, der kommer sammen med en dansker, holder det skjult. De praler ikke med det. De danske piger er mere fri, de må godt gå til fester og gå i byen. De palæstinensiske piger går med tørklæde og er mere derhjemme og laver lektier. Palæstinensiske drenge må godt gå til fester, men vi gør det ikke så meget, og vi må ikke drikke. Jeg bryder mig ikke om, når danske drenge drikker. De bliver helt gak-gak og har ikke styr på sig selv. De laver ting, de fortryder bagefter. Og så synes jeg også, at det smager dårligt.”

I. Svareðu eftirfarandi spurningum á dönsku. Notaðu heilar setningar.

1. Hvorfor føler Sheeba sig tryk i Vollsmose?

2. Hvad mener Sheeba er grunden til at hun ikke har mange danske veninder?

3. Hvad mener Nikolaj at kan ske da han ikke forstår arabisk?

4. Hvad synes Issa der kunne være anderledes i Vollsmose?

5. Hvad kan danske hundejere gøre bedre om sommeren?

6. Hvad synes Hassan om alle de forskellige kulturer i Vollsmose?

II. Tengdu saman dönsk og íslensk orð.

1. forskellige	_____ horfa framhjá
2. ignorere	_____ klæðnaður
3. påklædning	_____ kynpáttafordómar
4. racisme	_____ mismunandi
5. ry	_____ orðspor
6. tørklæde	_____ ókostur
7. ulempe	_____ slæða

Det er nice at være mig

For 10 år siden var der ikke meget oplysning. Det er fedt at være forskellige. Eller hvad? 8.v på Randersgade Skole kan godt blive lidt i tvivl, for hvad siger man til en, der mangler begge ben? Og er det ikke lidt far out, når en mand går i dametøj?

Lige muligheder for alle

EU har udnævnt år 2007 til europæisk år for 'Lige muligheder for alle'. Alle skal have lige muligheder uanset køn, alder, etnicitet, handicap, tro og seksuel orientering. Det betyder, at du gennem hele 2007 vil blive konfronteret det at være forskellig. At forskellighed kan være en styrke, og at selvom vi ikke er ens, skal vi have lige muligheder. Det vil du blive gennem foredrag, film og undervisningsmateriale og spil.

"Jeg hedder Youssef Hvidtfeldt. Jeg er halvt marokkaner og halvt dansker." Hvad, synes du, det er synd? Faktisk er det temmelig nice at være Youssef. For eksempel holder han mange flere fridage end sine klassekammerater. Han fejrer nemlig både de danske og de muslimske helligdage. Og så er det da rimelig cool at kunne tale to sprog flydende.

Knud er bøsse. Det har han vidst, siden han var dreng. Men nøj, hvor ville det være pinligt, hvis det var blevet opdaget i den lille by, hvor han voksede op. Derfor skjulte han i mange år, at han var til drenge. Faktisk lige indtil han tog til London efter gymnasiet. I London følte han sig for første gang i sit liv normal og turde sige højt, at han var bøsse.

René spillede håndbold på eliteniveau. Det gjorde han, indtil han var 22 år og blev kørt over af et tog. I dag mangler han begge ben og sidder i kørestol. Men det er rimelig cool at være René. Han har vundet fem OL-medaljer i atletik, og han satser på at blive den første kørestolsbruger, der gennemfører en ironman.

Fedt at være forskellige?

Youssef, Knud og René har valgt at fortælle deres historier i forbindelse med det europæiske år for 'Lige muligheder for alle'. De vil nemlig gerne være med til at sætte fokus på det at være forskellige – og være med til at bryde nogle af de fordomme, der er om, hvad man kan og ikke kan. At bøsser er mærkelige, eller at det er synd for indvandrere og handicappede.

I 8.v på Randersgade Skole i København kender de godt det der med, at man kan have fordomme – eller være lidt bange for det, man ikke kender. "Jeg kan godt blive bange for handicappede. Jeg ved ikke, hvad jeg skal sige til dem, og jeg kan godt synes, at det er lidt uhyggeligt, hvis man som René ikke har nogen ben", fortæller Nikita.

Flere af hendes klassekammerater nikker, og Daniel tilføjer: "Jeg tror, det er fordi, man er bange for at støde dem ved at sige noget forkert eller ved at kigge på deres handicap. Det er noget andet med bøsser. Der er mange bøsser i det miljø, hvor jeg kommer. Det har jeg det ok med, så længe de ikke lægger an på mig".

"Ja, eller går med dametøj", tilføjer en af klassekammeraterne.

lige : jafnir
uanset : óháð
etnicitet : kynþáttur
konfronteret : mæta, takast á við
foredrag : fyrirlestrar
fedt : flott
bøsse : hommi
eliteniveau : efsti flokkur
rimelig : mjög
ironman : járnmaður (fjölþraut sem byggir á sundi, hlaupum og hjólreiðum)
støde : stuða
miljø : umhverfi
lægger an på : reyna við
skydeskive : skotmark
smut : drífðu þig, snautaðu
tosprogede : tvítyngdir
ærgeligt : „synd“ / óheppilegt
tabuer : tabú, bannorð

Smut hjem

Nogle af eleverne i 8.v har selv oplevet at være skydeskive for andres fordomme og intolerance. Da Christian for nylig var ude at købe ind med sin mor, var der en, der råbte 'smut hjem til jeres eget land'. Og lige præcis det der med at rakke ned på folk, der kommer fra et andet land, kan eleverne i 8. v slet ikke tolerere.

“Jeg har gået på en skole med 80 procent tosprogede og bor på Nørrebro, hvor der er folk med mange forskellige baggrunde. Det er da fedt! Det er ærgeligt, at vi lever i et samfund, hvor man ikke tolererer forskelligheder”, fastslår Freja. Men hun kan godt forstå, at det kan være svært at forstå, hvis man ikke er vant til at være omgivet af mennesker med forskellige kulturelle baggrunde:

“Min familie fra Jylland kan godt finde på at ringe og spørge, om det ikke er meget farligt at bo på Nørrebro, men de er jo heller ikke vant til det. Det handler nok om, at vi skal have brudt nogen tabuer, når 8.v frem til.”

Men hvordan gør vi så det?

“Jeg tror, man skal have noget mere at vide. Det er jo det, man ikke kender, man synes er mærkeligt,” mener Daniel. Og det kan Lasse bekræfte: “Mine naboer har to børn. Den ene er handicappet, og den anden er bøsse, men jeg synes da ikke, de er mærkelige.”

Lige muligheder for alle

I løbet af de næste par år kommer du til at høre meget mere om det at være forskellige. Gennem foredrag, film, undervisningsmateriale, spil og meget mere vil blandt andet Ligestillingsministeriet nemlig have os til at reflektere over og diskutere, hvad vi mener. Hvor fordommene trykker. Og hvornår uvidenhed skaber intolerance.

Ung, april 2007

I. Svaraðu eftirfarandi spurningum á dönsku. Notaðu heilar setningar.

1. Hvorfor er det „nice“ at være Youssef?

2. Hvad var anderledes for Knud i London?

3. Hvad skete der for René?

4. Hvorfor tror Daniel unge har fordomme imod handicappede?

5. Hvilken tanker har Freyjas familie om at bo i København?

6. Hvad siger Lasse om sine naboer?

II. Tengdu saman dönsk og íslensk orð.

1. betyder	_____ þýðir
2. bekræfte	_____ bætir við
3. fejrer	_____ fagnar
4. pinligt	_____ neyðarlegt
5. satser	_____ staðfesta
6. tilføjer	_____ stólar
7. tolerer	_____ umber

III. Ritaðu sagnirnar í þátíð.

ringe _____	kender _____
købe _____	fortælle _____
går _____	har _____

Gennem politik vil Sofus have indflydelse

Sofus vil være med til at bestemme over Danmark, når han bliver voksen. Derfor har han allerede nu meldt sig ind i et politisk parti.

“Det er så nemt at brokke sig. Der sidder altid nogle på sidelinjen og siger, at dét og dét var dumt gjort. Men i stedet for at brokke sig, skulle de hellere selv gå ind og være med til at ændre tingene,” siger Sofus.

“Jeg vil gerne være politiker og have indflydelse på, hvordan samfundet udvikler sig. Jeg vil gerne være med til at sørge for, at samfundet bliver et godt sted at være menneske. Derfor meldte jeg mig sidste år ind i et politisk ungdomsparti. På Risskov Skole i Århus, hvor jeg går i skolen havde jeg samfundsfag med en meget engageret lærer, og vi fik blandt andet til opgave at tjekke de forskellige partiers holdning. I timerne brugte vi lang tid på at diskutere samfund og politik. Det fik mig til at indse, at jeg kunne være med til at gøre en forskel, og jeg meldte mig derfor ind i det ungdomsparti, der matchede mine holdninger bedst.”

Energi fra solen

Noget af det, Sofus gerne vil ændre, er danskernes holdning til miljø og forurening. “Vi kører i biler, der bruger meget benzin, og det forurener. Hvis vi gav flere penge til at forske i energi, der ikke forurener, kunne vi snart køre på olie, der er hevet ud af planterne. For eksempel rapsolie. Eller bilerne kunne køre på energi fra solen.”

Han vil også gerne arbejde for, at kvinder og mænd bliver behandlet ens. Det der med nogle andre ord hedder 'ligestilling mellem kønnene'. “Det undrer mig, at mænd kan få mere i løn end kvinder, selv om de laver det samme på for eksempel et kontor eller en byggeplads. Hvis kvinder og mænd laver det samme, skal de da have samme løn, men jeg vil ungerstregte at jeg hverken er feminist eller ekstrem. Jeg synes bare ikke, det kan være rigtigt, at folk får forskellig løn, hvis de laver det samme arbejde.”

Viser vores holdning

Når Sofus en gang om ugen mødes med de andre fra ungdomspartiet, diskuterer de, hvad de gerne vil lave om i samfundet, og hvad de mener om for eksempel ligestilling mellem kønnene. Eller om Ungdomshuset i København og krigen mellem Israel og Palæstina. Andre gange planlægger de demonstrationer for at gøre opmærksom på det, de er utilfredse med. For eksempel arrangerede de i efteråret flere demonstrationer mod nedskæringer i børnehaver og vuggestuer. Til møderne er Sofus i selskab med tre af sine gode venner fra Risskov Skole. De meldte sig nemlig ind i partiet sammen. Men som Sofus understreger, har venskaber for

ham ikke noget med politisk holdning at gøre.

“Jeg har gode venner, som jeg ikke er politisk enige med. Rigtig gode venner. Men det betyder ikke noget. Vi lader bare være med at snakke særlig meget politik,” siger han og griner. “Vennerne opfatter mig ikke som nørd eller særling, fordi han er medlem af et parti. Vi hænger stadig ud sammen, spiller tennis eller computerspil. I praktik som politiker.”

Det er ikke kun, fordi Sofus vil lave samfundet om, at han er med i et ungdomsparti. Han vil også gerne vide mere om politik generelt. Faktisk interesserer det ham så meget, at han en uge i oktober sidste år var i praktik i Folketinget. Det gjorde ham blandt andet klogere på, hvad de andre partier på Christiansborg mener.

“Jeg snakkede en masse med andre praktikanter derinde. Alle partierne havde praktikanter, for du kan komme i praktik i det parti, du synes bedst om. Det var rigtig spændende.”

“Jeg fulgte dagligdagen og hjalp til, hvor jeg kunne. For eksempel hjalp jeg med at dele materiale ud til politikerne. Jeg vil gerne have en karriere som politiker, så kan jeg være med til at lægge de store linjer i samfundet, gøre noget godt for andre. Men lige nu bruger jeg mest tid på de mindre linjer; at gå i skole og lave lektier. Og så selvfølgelig på at være sammen med mine venner og dyrke sport.”

“Jeg koncentrerer mig om at få en ordentlig eksamen. En dygtig politiker er en, der ved meget.”

Ung, februar 2007

meldt sig : skráð sig

brokke sig : kvarta

indflydelse : áhrif

udvikler sig : þróast

engageret : áhugasamur

partiers : flokkar

holdninger : skoðanir

forurening : mengun

forske : kanna

behandlet : meðhöndlaðir

feminist : femínisti, sá sem berst fyrir auknum réttindum kvenna

ligestilling : jafnrétti

gøre opmærksom på : vekja athygli á

særling : sértstakur

I. Svaraðu eftirfarandi spurningum á dönsku. Notaðu heilar setningar.

1. Hvorfor har Sofus meldt sig ind i et politisk parti?

2. Hvad mener han at hans tid i folkeskolen har været med til at øge hans interesse for politik?

3. Hvordan vil Sofus erstatte bensin? Nævn 2 ting.

4. Hvad mener Sofus om lønforhold?

5. Hvad synes Sofus han kunne blive klogere på ved at være i praktik i Folketinget?

6. Hvad var hans rolle i praktikken?

II. Tengdu saman dönsk og íslensk orð.

1. bestemme	_____ breyta
2. enige	_____ mismunandi
3. forskel	_____ munur
4. forskellig	_____ ráða
5. holdning	_____ samfélag
6. samfund	_____ sammála
7. ændre	_____ skoðun

III. Strikaðu undir orðin sem eru eins í eintölu og fleirtölu.

samfund kontor holdning olie samfundsfag løn folk parti

IV. Ritaðu rétt myndaðar setningar úr orðunum á línurnar.

politik gerne Sofus have karriere indenfor en vil

mulighed rig i havde Sofus for folkeskolen at politik diskutere
